

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTES ELEANORAS ŠARPSTONES
[ELEANOR SHARPSTON] VIEDOKLIS,
sniegts 2016. gada 26. janvārī¹

Lieta C-601/15 PPU

J. N.

(Raad van State (Valsts Padome, Nīderlande) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Steidzamības prejudiciāla nolēmuma tiesvedība — Trešās valsts valstspiederīgais, kurš iesniedzis patvēruma pieteikumu, bet ir aizturēts, lai aizsargātu valsts drošību vai sabiedrisko kārtību
Direktīvas 2013/33/ES 8. panta 3. punkta pirmās daļas e) apakšpunkta izpratnē — Valstspiederīgais, kuram ir tiesības uzturēties dalībvalstī, kamēr tiek izskatīts viņa patvēruma pieteikums saskaņā ar Direktīvas 2013/32/ES 9. pantu — Norisošas izraidīšanas procedūras neesamība — Direktīvas 2013/33/ES 8. panta 3. punkta pirmās daļas e) apakšpunkta spēkā esamība, ņemot vērā Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 6. pantu

1. Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Direktīvā 2013/33/ES, ar ko nosaka standartus starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju uzņemšanai (turpmāk tekstā – “uzņemšanas direktīva”)², ir iekļauts to pamatu saraksts, kuru dēļ dalībvalsts var izdot rīkojumu aizturēt personu, kura pieprasa starptautisko aizsardzību. Starp šiem pamatiem “uzņemšanas” direktīvas 8. panta 3. punkta pirmās daļas e) apakšpunktā ir minēts šāds pamats: “ja tas nepieciešams valsts drošībai vai sabiedriskajai kārtībai” (turpmāk tekstā – “strīdīgā tiesību norma”). Savā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu *Raad van State* (Valsts Padome) uzdod Tiesai jautājumu, vai šī tiesību norma ir saderīga ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 6. pantā garantētajām tiesībām uz brīvību un drošību. Šis jautājums Tiesai ir uzdots tiesvedībā par 2014. gada 14. septembra lēmumu par tāda patvēruma meklētāja aizturēšanu Nīderlandē, kurš vairākkārt ir krimināltiesiski sodīts, galvenokārt par zādzībām, un par kuru pirms tā pēdējā patvēruma pieteikuma iesniegšanas ir bijis izdots izraidīšanas rīkojums, kā arī ieceļošanas aizliegums.

1 — Oriģinālvaloda – franču.

2 — OV L 180, 96. lpp. Ar “uzņemšanas” direktīvu no 2015. gada 21. jūlija ir atcelta un aizstāta Padomes 2003. gada 27. janvāra Direktīva 2003/9/EK, ar ko nosaka obligātos standartus patvēruma meklētāju uzņemšanai (OV L 31, 18. lpp.; turpmāk tekstā – “bijusī “uzņemšanas” direktīva”). Saskaņā ar LES un LESD pievienotā 21. protokola par Apvienotās Karalistes un Īrijas nostāju saistībā ar brīvības, drošības un tiesiskuma telpu 1., 2. pantu un 4.a panta 1. punktu “uzņemšanas” direktīva šīm divām dalībvalstīm nav saistoša. Tas pats attiecas uz Dānijas Karalisti saskaņā ar 22. protokolu par Dānijas nostāju.

Atbilstošās tiesību normas

Starptautiskās tiesības

Ženēvas konvencija

2. Saskaņā ar Ženēvā 1951. gada 28. jūlijā parakstītās Konvencijas par bēgļu statusu, kas stājās spēkā 1954. gada 22. aprīlī³ un ir papildināta ar protokolu par bēgļu statusu, kas noslēgts Ņujorkā 1967. gada 31. janvārī un savukārt stājās spēkā 1967. gada 4. oktobrī (turpmāk tekstā – “Ženēvas konvencija”), 31. panta 1. punktu dalībvalstis nesoda bēgļus par to, ka viņi nelegāli ieradušies vai uzturas valstī, ja viņi ieradušies tieši no teritorijas, kurā bēgļu dzīvība vai brīvība ir bijusi apdraudēta atbilstoši šīs konvencijas 1. panta izpratnei, un bez kavēšanās pieteikušies valsts varas iestādēs, uzrādot pamatotus iemeslus, kādēļ viņi šajā valstī ieradušies vai atrodas nelegāli.

3. Saskaņā ar Ženēvas konvencijas 32. panta 1. punktu dalībvalsts neizraida no savas teritorijas bēgļus, kas tajā atrodas likumīgi, izņemot gadījumus, ja tas nepieciešams, pamatojoties uz valsts drošības un sabiedriskās kārtības apsvērumiem.

ECPAK

4. Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas, kura parakstīta Romā 1950. gada 4. novembrī (turpmāk tekstā – “ECPAK”), 5. pantā “Tiesības uz brīvību un drošību” ir noteikts:

“1. Ikvienam cilvēkam ir tiesības uz brīvību un personas neaizskaramību. Nevienam nedrīkst atņemt brīvību, izņemot sekojošos gadījumos un likumā noteiktā kārtībā:

- a) ja kāda persona tiek likumīgi aizturēta uz kompetentas tiesas sprieduma pamata;
- b) ja kāda persona tiek likumīgi arestēta vai aizturēta par nepakļaušanos likumīgam tiesas spriedumam vai lai nodrošinātu jebkuru likumā paredzētu saistību izpildi;
- c) ja kāda persona tiek likumīgi arestēta vai aizturēta ar nolūku nodot viņu kompetentiem juridiskiem orgāniem, balstoties uz pamatotām aizdomām, ka šī persona ir pārkāpusi likumu, vai ja ir pamatots iemesls uzskatīt par nepieciešamu aizkavēt viņu izdarīt likumpārkāpumu vai nepieļaut viņa bēgšanu pēc likumpārkāpuma izdarīšanas;
- d) ja likumīgā kārtā tiek aizturēts nepilngadīgais vai nu pāraudzinašanas nolūkā, vai lai nodotu viņu kompetentiem juridiskiem orgāniem;
- e) ja likumīgi tiek aizturētas personas ar nolūku aizkavēt infekcijas slimību izplatīšanos, vai garīgi slimas personas, alkoholiķi vai narkomāni, vai klaidoņi;
- f) ja likumīgi tiek arestēta vai aizturēta kāda persona ar nolūku neļaut šai personai nelikumīgi iebraukt valstī, vai ja attiecībā pret kādu personu tiek veiktas darbības ar nolūku šo personu deportēt vai izraidīt no valsts.

2. Ikvienu arestētu personu nekavējoties jāinformē viņam saprotamā valodā par aresta iemesliem un par jebkuru viņam uzrādīto apsūdzību.

3 — *Recueil des traités des Nations unies*, 189. sējums, 150. lpp., Nr. 2545 (1954).

3. Jebkura persona, kas arestēta vai aizturēta saskaņā ar šī panta 1.c apakšpunktu, ir nekavējoties nododama tiesnesim vai citai amatpersonai, kura saskaņā ar likumu ir pilnvarota realizēt tiesu varu, un ir pakļaujama tiesas procesam saprātīgās laika robežās vai līdz tiesas procesam ir atbrīvojama. [..].

4. Jebkura persona, kurai aresta vai aizturēšanas ceļā atņemta brīvība, var ierosināt procesu, kurā tiesa nekavējoties nosaka viņa aizturēšanas likumīgumu un nolemj viņu atbrīvot, ja aizturēšana nav bijusi likumīga.

5. Ikvienai personai, kas ir kļuvusi par aresta vai aizturēšanas upuri pretēji šī panta nosacījumiem, ir jābūt nodrošinātām tiesībām uz kompensāciju.”

5. ECPAK 15. panta “Atkāpes ārkārtas stāvokļa laikā” 1. punktā ir noteikts, ka “kara vai kāda cita ārkārtēja sabiedriskā stāvokļa gadījumā, kas apdraud nācijas dzīvi, jebkura Augstā Līgumslēdzēja Puse var veikt pasākumus, kas atkāpjas no saistībām, ko tā uzņēmusies šīs Konvencijas ietvaros, tai apjomā, ko neizbēgami prasa situācijas ārkārtas raksturs, ar noteikumu, ka šie pasākumi nav pretrunā ar citām tās saistībām, ko nosaka starptautiskās tiesības”. Tiesības uz brīvību un drošību ir tādas, no kurām dalībvalstis šādos apstākļos var atkāpties⁴.

Savienības tiesības

LES un LESD

6. LES 4. panta 2. punktā tostarp ir noteikts, ka Eiropas Savienība “respektē valstu galvenās funkcijas, tostarp [..] uzturot likumību un kārtību un aizsargājot valsts drošību”, un ka “valsts drošība paliek vienīgi katras dalībvalsts atbildībā”.

7. Hartā noteiktās tiesības, brīvības un principus atbilstoši LES 6. panta 1. punkta trešajai daļai interpretē saskaņā ar Hartas VII sadaļas vispārējiem noteikumiem, ar ko reglamentē tās interpretēšanu un piemērošanu, un pienācīgi ņemot vērā Hartā minētos paskaidrojumus, kuros izklāsta minēto tiesību normu pamatu.

8. Saskaņā ar LESD 72. pantu Savienības politika, kas tiek īstenota saskaņā ar šā līguma trešās daļas V sadaļu, kura attiecas uz brīvības, drošības un tiesiskuma telpu, neliedz dalībvalstīm īstenot savu atbildību, kas saistīta ar sabiedriskās kārtības saglabāšanu un iekšējās drošības aizsardzību. LESD 78. panta 1. punktā, kas iekļauts šajā pašā sadaļā, ir noteikts, ka Savienība īsteno kopēju patvēruma, papildu aizsardzības un pagaidu aizsardzības politiku, lai varētu piešķirt attiecīgu statusu jebkuram trešās valsts valstspiederīgajam, kurš pieprasa starptautisku aizsardzību, un nodrošinātu atbilstību neizraidīšanas principam. Šī panta turpinājumā ir noteikts, ka šai politikai ir jābūt saskaņā it īpaši ar Ženēvas konvenciju.

Harta

9. Saskaņā ar Hartas 6. pantu ikvienam ir tiesības uz personas brīvību un drošību.

10. Hartas 51. panta 1. punktā tostarp ir noteikts, ka tās noteikumi attiecas uz Savienības iestādēm un struktūrām, ievērojot subsidiaritātes principu, un uz dalībvalstīm tikai tad, ja tās īsteno Savienības tiesību aktus.

4 — Turpretī dalībvalstis nevar, ja arī apstākļi ir līdzīgi, atkāpties no citām ECPAK garantētajām tiesībām, ko aizsargā ECPAK 3. pants, piemēram, tiesībām, kas nosaka, ka nevienam nedrīkst spīdzināt vai sodīt, vai pakļaut cietsirdīgai vai pazemojošai rīcībai.

11. Hartas 52. pantā “Tiesību un principu piemērošana un interpretēšana”, kas ietverts tās VII sadaļā “Vispārīgi noteikumi, kas attiecas uz Hartas interpretēšanu un piemērošanu”, ir noteikts:

“1. Visiem šajā Hartā atzīto tiesību un brīvību izmantošanas ierobežojumiem ir jābūt noteiktiem tiesību aktos, un tajos jārespektē šo tiesību un brīvību būtība. Ievērojot proporcionalitātes principu, ierobežojumus drīkst uzlikt tikai tad, ja tie ir nepieciešami un patiešām atbilst vispārējas nozīmes mērķiem, ko atzinusi Savienība, vai vajadzībai aizsargāt citu personu tiesības un brīvības.

[..].

3. Ciktāl Hartā ir ietvertas tiesības, kuras atbilst [ECPAK] garantētajām tiesībām, šo tiesību nozīme un apjoms ir tāds pats kā [tajā] noteiktajām tiesībām. Šis noteikums neliedz Savienības tiesībās paredzēt plašāku aizsardzību.

[..].

7. Savienības un dalībvalstu tiesas pienācīgi ievēro skaidrojumus, kas izstrādāti, lai sniegtu norādes šīs Hartas interpretācijai.”

“Uzņemšanas” direktīva

12. “Uzņemšanas” direktīvas preambulā tostarp ir noteikts, ka kopējas patvēruma politikas, tostarp kopējas Eiropas patvēruma sistēmas, izveide ir daļa no Savienības mērķa pakāpeniski radīt brīvības, drošības un tiesiskuma telpu, kas ir atvērta tiem, kuri, apstākļu spiesti, likumīgi meklē aizsardzību Savienībā⁵. Tāpat saskaņā ar šo preambulu starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju aizturēšana būtu jāveic saskaņā ar pamatprincipu, ka personu nedrīkst aizturēt tikai tāpēc, ka viņa vēlas iegūt starptautisku aizsardzību, īpaši saskaņā ar dalībvalstu starptautiskām juridiskām saistībām un Ženēvas konvencijas 31. pantu⁶. Pieteikuma iesniedzējus drīkst aizturēt tikai ļoti skaidri definētos izņēmuma apstākļos, kas paredzēti “uzņemšanas” direktīvā, un atbilstoši nepieciešamībai un samērīguma principam gan attiecībā uz šādas aizturēšanas veidu, gan nolūku⁷. Aizturēšanai nav jāpārsniedz saprātīgs laikposms, kas vajadzīgs, lai pabeigtu attiecīgās procedūras⁸. Atbilstoši minētās direktīvas preambulas 17. apsvērumam “šajā direktīvā izklāstītie aizturēšanas iemesli neskar citus aizturēšanas iemeslus, tostarp aizturēšanas iemeslus saistībā ar kriminālprocesu, kas piemērojami saskaņā ar valsts tiesību aktiem bez saistības ar trešās valsts valstspiederīgā vai bezvalstnieka starptautiskās aizsardzības pieteikumu”. Visbeidzot “uzņemšanas” direktīvas preambulā ir precizēts, ka šī direktīva respektē pamattiesības un ievēro principus, kas jo īpaši atzīti Hartā, un cenšas pilnībā respektēt cilvēka cieņu un veicināt Hartas 6. panta piemērošanu⁹.

13. Saskaņā ar “uzņemšanas direktīvas” 2. pantu:

[..]

5 — 2. apsvērumš.

6 — 15. apsvērumš.

7 — 15. apsvērumš.

8 — 16. apsvērumš.

9 — 35. apsvērumš.

a) “starptautiskās aizsardzības pieteikums” ir starptautiskās aizsardzības pieteikums, kā definēts [“kvalificēšanas” direktīvas¹⁰] 2. panta h) punktā;

b) “pieteikuma iesniedzējs” ir trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks, kas sagatavojis starptautiskās aizsardzības pieteikumu, par kuru vēl nav pieņemts galīgais lēmums;

[..]

h) “aizturēšana” ir dalībvalsts veikta pieteikuma iesniedzēja ieslodzīšana noteiktā vietā, kur pieteikuma iesniedzējam vai iesniedzējai ir liegta pārvietošanās brīvība [¹¹];

[..].”

14. “Uzņemšanas” direktīvas 8. pantā “Aizturēšana” ir noteikts šādi:

“1. Dalībvalstis personu neaiztur tikai tā iemesla dēļ, ka tā ir pieteikuma iesniedzējs saskaņā ar [“procedūru” direktīvu¹²].

2. Vajadzības gadījumā un pamatojoties uz katras lietas individuālu izvērtējumu, dalībvalstis var pieteikuma iesniedzēju aizturēt, ja citus, mazāk ierobežojošus alternatīvus līdzekļus nav iespējams efektīvi piemērot.

3. Pieteikuma iesniedzēju var aizturēt tikai:

a) lai noteiktu vai pārbaudītu viņa identitāti vai valstspiederību;

b) lai noteiktu tos elementus, kuri ir pamatā viņa starptautiskās aizsardzības pieteikumam, kurus nevarētu iegūt neaizturot, jo īpaši, ja pastāv pieteikuma iesniedzēja bēgšanas iespējamība;

c) lai procedūras sakarā izlemtu par pieteikuma iesniedzēja tiesībām ieceļot valsts teritorijā;

d) ja viņš ir aizturēts saskaņā ar atgriešanas procedūru atbilstīgi [“atgriešanas” direktīvai¹³], lai sagatavotu atgriešanu un/vai īstenotu izraidīšanas procesu, un ja attiecīgā dalībvalsts var ar objektīviem kritērijiem pamatot – tostarp to, ka viņam jau bija iespēja piekļūt patvēruma procedūrai –, ka ir pamatoti iemesli uzskatīt, ka viņš sagatavojis starptautiskās aizsardzības pieteikumu tikai, lai aizkavētu vai traucētu atgriešanas lēmuma izpildi;

e) ja tas nepieciešams valsts drošībai vai sabiedriskajai kārtībai;

10 — Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 13. decembra Direktīva 2011/95/ES par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu, un par piešķirtās aizsardzības saturu (OV L 337, 9. lpp.). Ar “kvalificēšanas” direktīvu no 2013. gada 21. decembra ir aizstāta Padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīva 2004/83/EK par obligātajiem standartiem, lai kvalificētu trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kā bēgļus vai kā personas, kam citādi nepieciešama starptautiska aizsardzība, šādu personu statusu un piešķirtās aizsardzības saturu (OV L 304, 12. lpp.; turpmāk tekstā – “bijusī “kvalificēšanas” direktīva”). Saskaņā ar “kvalificēšanas” direktīvas 2. panta h) punktu ““starptautiskās aizsardzības pieteikums” ir “pieprasījums, ko dalībvalstij iesniedzis trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks, kas cenšas saņemt bēgļa vai alternatīvās aizsardzības statusu un kas nepārprotami nepieprasa cita veida aizsardzību, kura ir ārpus šīs direktīvas darbības jomas un par kuru var iesniegt atsevišķu pieteikumu”.

11 — “Uzņemšanas” direktīvas 10. panta 1. punktā ir precizēts, ka “pieteikuma iesniedzēju aizturēšanu parasti īsteno īpašās aizturēšanas iestādēs” un ka, “ja kāda dalībvalsts nevar nodrošināt izmitināšanu īpašā aizturēšanas iestādē un ir spiesta izmantot izmitināšanu cietumā, aizturēto pieteikuma iesniedzēju izmitina atsevišķi no parastiem ieslodzītajiem”.

12 — Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Direktīva 2013/32/ES par kopējām procedūrām starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai (OV L 180, 60. lpp.). Ar “procedūru” direktīvu no 2015. gada 21. jūlija ir atcelta un aizstāta Padomes 2005. gada 1. decembra Direktīva 2005/85/EK par minimāliem standartiem attiecībā uz dalībvalstu procedūrām, ar kurām piešķir un atņem bēgļa statusu (OV L 326, 13. lpp.; turpmāk tekstā – “bijusī “procedūru” direktīva”).

13 — Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 16. decembra Direktīva 2008/115/EK par kopīgiem standartiem un procedūrām dalībvalstīs attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi (OV L 348, 98. lpp.).

f) saskaņā ar [Regulas “Dublina III”¹⁴] 28. pantu [..].

Aizturēšanas pamatus nosaka valsts tiesību aktos.

4. Dalībvalstis nodrošina, ka valsts tiesību aktos tiek paredzēti noteikumi attiecībā uz aizturēšanas alternatīvām, piemēram, regulāru reģistrēšanos attiecīgās iestādēs, finansiālas garantijas iemaksu vai pienākumu uzturēties norādītā vietā.”

15. “Uzņemšanas” direktīvas 9. pantā “Garantijas aizturētiem pieteikuma iesniedzējiem” it īpaši ir noteikts:

“1. Pieteikuma iesniedzēju aiztur tikai uz cik iespējams īsu laiku un patur apcietinājumā tikai, kamēr ir piemērojami 8. panta 3. punktā paredzētie pamati.

Administratīvās procedūras, kas attiecas uz 8. panta 3. punktā paredzētajiem aizturēšanas pamatiem, veic ar pienācīgu rūpību. Administratīvo procedūru kavēšanās, ko nevar piedēvēt pieteikuma iesniedzējam, nav pamats aizturēšanas turpināšanai.

2. Pieteikuma iesniedzēju aizturēšanas rīkojumu izdod rakstiski tiesu vai administratīvās iestādes. Aizturēšanas rīkojumā norāda faktiskos un juridiskos iemeslus, kas ir tā pamatā.

3. Ja aizturēšanas rīkojumu izdod administratīvās iestādes, dalībvalstis nodrošina aizturēšanas likumības ātru juridisku pārskatīšanu, to veicot *ex officio* un/vai pēc pieteikuma iesniedzēja pieprasījuma. Ja šādu aizturēšanas likumības pārskatīšanu veic *ex officio*, lēmumu pieņem pēc iespējas drīzāk kopš aizturēšanas. Ja pārskatīšanu veic pēc pieteikuma iesniedzēja pieprasījuma, par to nolemj pēc iespējas drīzāk kopš attiecīgās procedūras sākuma. [..]

Ja juridiskās pārskatīšanas rezultātā tiek konstatēts, ka aizturēšana ir nelikumīga, attiecīgo pieteikuma iesniedzēju nekavējoties atbrīvo.

4. Aizturētus pieteikuma iesniedzējus viņiem saprotamā valodā vai valodā, kuru ir pamats uzskatīt par šīm personām saprotamu, nekavējoties rakstiski informē par aizturēšanas iemesliem un valsts tiesību aktos noteiktajām procedūrām aizturēšanas rīkojuma apstrīdēšanai, kā arī par iespēju lūgt bezmaksas juridisko palīdzību un pārstāvību.

5. Tiesu iestāde ik pēc saprātīga laika posma *ex officio* un/vai pēc attiecīgā pieteikuma iesniedzēja pieprasījuma pārskata aizturēšanu, jo īpaši, ja aizturēšana ir ilgstoša, ja rodas attiecīgi apstākļi vai kļūst pieejama jauna informācija, kas var ietekmēt aizturēšanas likumību.

[..]”

“Procedūru” direktīva

16. Atbilstoši “procedūru” direktīvas 1. pantam tās mērķis ir noteikt kopējas procedūras starptautiskās aizsardzības piešķiršanai un atņemšanai saskaņā ar “kvalificēšanas direktīvu”.

14 — Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Regula (ES) Nr. 604/2013, ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts valstspiederīgā vai bezvalstnieka starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm (OV L 180, 31. lpp.). Ar Regulu “Dublina III” ir atcelta un aizstāta Padomes 2003. gada 18. februāra Regula (EK) Nr. 343/2003, ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts pilsoņa patvēruma pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm (OV L 50, 1. lpp.), tā sauktā “Regula Dublina II”.

17. “Procedūru” direktīvas 2. panta q) punktā pēc būtības ir noteikts, ka “turpmāks pieteikums” ir jauns starptautiskās aizsardzības pieteikums, kas ir sagatavots pēc tam, kad ir pieņemts galīgais lēmums par iepriekšēju pieteikumu.

18. Šīs direktīvas 9. panta 1. punktā ir noteikts, ka pieteikuma iesniedzējiem atļauj palikt dalībvalstī vienīgi procedūras nolūkā, kamēr atbildīgā iestāde ir pieņēmusi lēmumu par starptautiskās aizsardzības pieteikumu saskaņā ar procedūrām pirmajā instancē, un ka minētās tiesības palikt nerada tiesības uz uzturēšanās atļauju. Saskaņā ar minētā panta 2. punktu dalībvalstis var pieļaut izņēmumu tikai tādā gadījumā, ja persona tostarp iesniedz turpmāku pieteikumu, kas minēts “procedūru” direktīvas 41. pantā.

19. Būtībā 26. pantā ir noteikts, ka dalībvalstis neaiztur personu tikai tāpēc, ka viņa ir pieteikuma iesniedzējs, ka aizturēšanas pamatojumam un nosacījumiem un aizturētajiem pieteikuma iesniedzējiem pieejamajām garantijām ir jābūt saskaņā ar “uzņemšanas” direktīvu un ka, ja ir notikusi aizturēšana, ir jāpastāv iespējai paātrināti veikt izskatīšanu tiesā saskaņā ar “uzņemšanas” direktīvu.

20. Atbilstoši “procedūru” direktīvas 33. panta 2. punkta d) apakšpunktam dalībvalstis var uzskatīt starptautiskās aizsardzības pieteikumu par nepieņemamu, ja attiecīgais pieteikums ir turpmāks pieteikums, kurā nav ietverti jauni elementi vai konstatējumi, kas saistīti ar izvērtēšanu, vai pieteikuma iesniedzējs ir kvalificējams kā bēglis vai persona, kas ir tiesīga saņemt starptautisko aizsardzību atbilstīgi “kvalificēšanas” direktīvai, vai tādus nav iesniedzis pieteikuma iesniedzējs.

21. Šīs direktīvas 40. panta 2. punktā ir noteikts, ka, lai pieņemtu lēmumu par starptautiskās aizsardzības pieteikuma pieņemamību saskaņā ar tās 33. panta 2. punkta d) apakšpunktu, turpmākais pieteikums tiek vispirms pakļauts sākotnējai izskatīšanai attiecībā uz to, vai ir konstatēti vai pieteikuma iesniedzējs ir iesniedzis jaunus elementus vai faktus, kas attiecas uz pārbaudi, vai viņš ir kvalificējams kā starptautiskās aizsardzības saņēmējs saskaņā ar “kvalificēšanas” direktīvu. Būtībā 40. panta 3. punktā ir noteikts, ka, ja sākotnējā izskatīšanā tiek konstatēti jauni elementi vai fakti, kas ievērojami palielina iespēju apmierināt pieteikumu, pieteikumu turpina izskatīt. Savukārt, ja tā nav, pieteikums atbilstoši šā panta 5. punktam tiek uzskatīts par nepieņemamu saskaņā ar minētās direktīvas 33. panta 2. punkta d) apakšpunktu.

22. “Procedūru” direktīvas 41. panta 1. punktā ir noteikts, ka dalībvalstis var pieļaut izņēmumu attiecībā uz tiesībām palikt teritorijā, ja persona ir iesniegusi pirmo turpmāko pieteikumu, kas netiek tālāk izvērtēts saskaņā ar 40. panta 5. punktu, galvenokārt tāpēc, lai kavētu vai izjauktu tāda lēmuma izpildi, kā rezultātā nekavējoties tiktu īstenota viņa pārvietošana no minētās dalībvalsts, vai arī iesniedz citu turpmāku starptautiskās aizsardzības pieteikumu tajā pašā dalībvalstī pēc galīgā lēmuma uzskatīt pirmo turpmāko pieteikumu par nepieņemamu saskaņā ar 40. panta 5. punktu vai pēc galīgā lēmuma noraidīt minēto pieteikumu kā nepamatotu. Taču šāds izņēmums ir pieļaujams tikai tad, ja tiek ievērots neizraidīšanas princips.

“Atgriešanas” direktīva

23. Saskaņā ar “atgriešanas” direktīvas 2. panta 1. punktu tā attiecas uz trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri nelikumīgi uzturas dalībvalsts teritorijā.

24. Minētās direktīvas 3. pantā tostarp ir iekļautas šādas definīcijas:

“[..]

- 2) “nelikumīga uzturēšanās” ir tāda trešās valsts valstspiederīgā atrašanās dalībvalsts teritorijā, kurš neatbilst vai vairs neatbilst ieceļošanas nosacījumiem, kas noteikti Šengenas Robežu kodeksa 5. pantā, vai arī citiem ieceļošanas, uzturēšanās vai pastāvīgas uzturēšanās nosacījumiem šajā dalībvalstī;

[..]

- 4) “atgriešanas lēmums” ir administratīvs vai tiesas lēmums vai akts, kurā norādīts vai konstatēts, ka trešās valsts valstspiederīgā uzturēšanās ir nelikumīga, un noteikts vai konstatēts atgriešanās pienākums;
- 5) “izraidīšana” ir atgriešanās pienākuma izpilde piespiedu kārtā, proti, fiziska izvešana no dalībvalsts;

[..].”

25. 7. panta 4. punktā ir noteikts, ka dalībvalstis lēmumā par atgriešanu var nenoteikt laika posmu brīvprātīgai izceļošanai vai var noteikt laika posmu, kas ir īsāks par septiņām dienām, it īpaši, ja attiecīgā persona apdraud sabiedrības kārtību, drošību vai valsts drošību.

26. Saskaņā ar 8. panta 1. punktu dalībvalstis veic visus vajadzīgos pasākumus, lai izpildītu atgriešanas lēmumu, ja nav noteikts laika posms brīvprātīgai izceļošanai vai ja atgriešanās pienākums nav izpildīts laika posmā, kas noteikts brīvprātīgai izceļošanai.

27. Saskaņā ar 11. panta 1. punktu, ja nav noteikts laika posms brīvprātīgai izceļošanai vai ja nav izpildīts atgriešanās pienākums, atgriešanas lēmumus papildina ar ieceļošanas aizliegumu. Citos gadījumos atgriešanas lēmumu var papildināt ar ieceļošanas aizliegumu, bet tas nav jādara obligāti. 11. panta 2. punktā ir noteikts, ka ieceļošanas aizlieguma ilgumu nosaka, pienācīgi ņemot vērā katra konkrēta gadījuma visus attiecīgos apstākļus, un tas principā nevar pārsniegt piecus gadus, izņemot gadījumus, ja trešās valsts valstspiederīgais, uz kuru attiecas šis aizliegums, rada nopietnus draudus sabiedriskajai kārtībai, sabiedrības drošībai vai valsts drošībai. Pēdējā minētajā gadījumā aizliegumu var pagarināt līdz desmit gadiem. Saskaņā ar minētā panta 5. punktu šos noteikumus piemēro, neierobežojot tiesības uz starptautisku aizsardzību.

28. “Atgriešanas” direktīvas 15. panta 1. punktā ir noteikts:

“Ja vien konkrētajā gadījumā nav iespējams efektīvi piemērot citus pietiekamus, bet vājākus piespiedu līdzekļus, dalībvalstis var aizturēt un turēt apsardzībā tikai to trešās valsts valstspiederīgo, kam paredzēts piemērot atgriešanas procedūras, lai sagatavotos atgriešanai un/vai veiktu izraidīšanas procesu, jo īpaši tad, ja:

- a) pastāv bēgšanas iespējamība vai
- b) attiecīgais trešās valsts valstspiederīgais izvairās no atgriešanas vai izraidīšanas procesa vai traucē tā sagatavošanu.

Ikvienu turēšana apsardzībā ir iespējami īsa un tā turpinās tikai tik ilgi, kamēr veic izraidīšanas pasākumus, un to izpilda ar pienācīgu rūpību.”

Nīderlandes tiesības

2000. gada Ārvalstnieku likums

29. 2000. gada Ārvalstnieku likuma (*Vreemdelingenwet 2000*) 8. un 59.b pantā ir noteikts:

“8. pants:

Ārvalstnieks ir tiesīgs likumīgi uzturēties Nīderlandē vienīgi:

[..]

- f) gaidot lēmumu par [..] pieteikumu piešķirt [termiņuzturēšanās atļauju saistībā ar patvērumu], ja saskaņā ar šo likumu vai atbilstoši tam pieņemtiem noteikumiem, vai ar tiesas nolēmumu ir paredzēts, ka ārvalstnieku nevar izraidīt, līdz ir pieņemts lēmums par pieteikumu.

[..].

59.b pants:

1. Ārvalstniekam, kas ir tiesīgs likumīgi uzturēties [..] saskaņā ar 8. panta f) punktu, ciktāl tas ir saistīts ar [pieteikumu piešķirt termiņuzturēšanās atļauju saistībā ar patvērumu], ministrs var piemērot aizturēšanu, ja:

[..]

- b) aizturēšana ir nepieciešama, lai apkopotu datus, kas vajadzīgi 28. pantā minētā pieteikuma piešķirt termiņuzturēšanās atļauju izvērtēšanai, it īpaši, ja pastāv izvairīšanās risks;

[..]

- d) ārvalstnieks rada draudus valsts drošībai vai sabiedriskajai kārtībai atbilstoši [strīdīgajai tiesību normai].

[..]”

2000. gada Lēmums par ārvalstniekiem

30. 2000. gada Lēmuma par ārvalstniekiem (*Vreemdelingenbesluit 2000*) 3.1. pantā it īpaši ir noteikts, ka, iesniedzot pieteikumu piešķirt patvērumu, sekas ir tādas, ka izraidīšana netiek veikta, ja vien ārvalstnieks nav iesniedzis turpmāku pieteikumu pēc tam, kad iepriekšējs turpmāks pieteikums ir ticis galīgi atzīts par nepieņemamu vai ir ticis galīgi noraidīts kā acīmredzami nepamatots un nav sniegti nekādi jauni elementi vai konstatējumi, kas var būt nozīmīgi pieteikuma izvērtēšanai.

Pamatlieta un prejudiciālais jautājums

31. Prasītājs pamatlietā ir Tunisijas valstspiederīgais J. N., kurš Nīderlandē ieceļoja 1995. gada 23. septembrī. Viņš tajā pašā dienā iesniedza pirmo patvēruma pieteikumu, kas tika noraidīts 1996. gada 18. janvārī. J. N. celtā prasība par šo lēmumu tika noraidīta 1997. gada 5. jūnijā.

32. 2012. gada 19. decembrī J. N. iesniedza turpmāku patvēruma pieteikumu, kuru viņš atsauca tā pašā gada 24. decembrī.

33. 2013. gada 8. jūlijā *J. N.* iesniedza jaunu turpmāku patvēruma pieteikumu. Ar 2014. gada 8. janvāra lēmumu (turpmāk tekstā – “atgriešanas lēmums”) *staatssecretaris van Veiligheid en Justitie* (drošības un tieslietu valsts sekretārs; turpmāk tekstā – “valsts sekretārs”) noraidīja šo pieteikumu un lika *J. N.* nekavējoties pamest Savienības teritoriju. Atgriešanas lēmumam tika pievienots iecelšanas aizliegums tajā pašā teritorijā uz desmit gadiem. Ar 2014. gada 4. aprīļa spriedumu *Rechtbank Den Haag* (Hāgas tiesa) ar atrašanās vietu Amsterdamā (Nīderlande) *J. N.* celto prasību par šo lēmumu noraidīja. Šis spriedums nebija pārsūdzams.

34. Turklāt laikā no 1999. gada 25. novembra līdz 2015. gada 17. jūnijam *J. N.* ir izdarījis 36 pārkāpumus, galvenokārt zādzības. Par šiem nodarījumiem viņš ir saņēmis 21 kriminālsodu, sākot no naudas soda līdz brīvības atņemšanai uz trīs mēnešiem.

35. 2015. gada 27. februārī *J. N.*, kurš tajā laikā bija saukts pie kriminālatbildības (“strafrechtelijke detentie”), iesniedza savu pēdējo turpmāko patvēruma pieteikumu (turpmāk tekstā – “pēdējais patvēruma pieteikums”). Iesniedzējtiesa norāda, ka saskaņā ar tās judikatūru šī fakta dēļ atgriešanas lēmums šajā datumā pilnībā zaudēja spēku. Patvēruma pieteikuma noraidīšanas gadījumā valsts sekretāram vajadzības gadījumā būtu jāpieņem jauns atgriešanas lēmums.

36. Atbildot uz Tiesas rakstveidā uzdoto jautājumu, Nīderlandes valdība ir norādījusi, ka 2015. gada 29. maijā Drošības un tieslietu ministrijas (*Ministerie van Veiligheid en Justitie*) Imigrācijas un naturalizācijas dienests (*Immigratie- en Naturalisatiedienst*) ir informējis *J. N.*, ka ir paredzēts noraidīt viņa pēdējo patvēruma pieteikumu. Tomēr kompetentā iestāde vēl nebija lēmusi par šo pieteikumu.

37. 2015. gada 1. jūlijā *J. N.* tika piespriesta brīvības atņemšana uz trim mēnešiem par zādzību, kā arī par iecelšanas aizlieguma Savienības teritorijā neievērošanu¹⁵. Laikā, kad viņš izcieta šo sodu, valsts sekretārs 2015. gada 23. jūlijā noteica viņam medicīnisko pārbaudi, kurā tika konstatēts, ka pieteikuma iesniedzēju nevar uzklaut saistībā ar viņa pēdējo patvēruma pieteikumu.

38. Šī brīvības atņemšanas soda beigās 2015. gada 14. septembrī valsts sekretārs izdeva rīkojumu par *J. N.* kā ārvalstnieka aizturēšanu administratīvā kārtībā (“vreemdelingenbewaring”)¹⁶. Norādot uz to, ka kopš pēdējā patvēruma pieteikuma iesniegšanas *J. N.* ir likumīgi uzturējies Nīderlandē saskaņā ar 2000. gada Ārvalstnieku likuma 8. panta f) punktu, valsts sekretārs ir uzskatījis, ka viņš ir jāaiztur, jo viņš “tiek turēts aizdomās vai ir ticis sodīts par pārkāpumu”, un ka tādējādi viņš rada draudus sabiedriskajai kārtībai 2000. gada Ārvalstnieku likuma 59.b panta 1. punkta d) apakšpunkta izpratnē¹⁷. Apstrīdētajā lēmumā tostarp ir minētas daudzās *J. N.* sodāmības, tas, ka viņam nav ne iztikas līdzekļu, ne pastāvīgas dzīvesvietas, kā arī tas, ka viņš ir norādījis, ka nevēlas pamest Nīderlandi, lai arī attiecībā uz viņu ir pieņemts atgriešanas lēmums¹⁸. Apstrīdētajā lēmumā tāpat ir noteikts, ka, ņemot vērā viņa veselības stāvokli, viņš ir jāievieto nozīmētā aizturēšanas centra īpašās aprūpes nodaļā¹⁹.

39. *Rechtbank Den Haag* (Hāgas tiesa) ar 2015. gada 28. septembra spriedumu noraidīja *J. N.* celto prasību par apstrīdēto lēmumu, turklāt pieprasot atlīdzināt zaudējumus.

15 — Šis pēdējais soda pamatojums var šķist pārsteidzošs, ņemot vērā, ka *J. N.* visu šo laiku ir atradies Nīderlandes teritorijā. Tomēr šajā tiesvedībā nav nepieciešams papildus izskatīt šo jautājumu.

16 — Turpmāk es atsaukšos uz “apstrīdēto lēmumu”.

17 — Lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu ir norāde uz *J. N.* argumentu, saskaņā ar kuru apstrīdētā lēmuma mērķis ir bijis paturēt viņu kompetentās iestādes rīcībā, lai pieņemtu lēmumu par viņa pēdējo patvēruma pieteikumu. Taču nekas lietas materiālos neliecina par to, ka apstrīdētajam lēmumam būtu šāds pamats, ko Nīderlandes Karaliste arī apstiprināja tiesas sēdē. Vienīgi, pieņemot jauno lēmumu par aizturēšanu 2015. gada 1. decembrī, proti, pēc tam, kad *Raad van State* (Valsts Padome) bija iesniegusi lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, valsts sekretārs izmantoja arī šādu pamatu. Skat. šā viedokļa 44. punktu.

18 — Par to, kā uzturēšanas ietekmēja *J. N.* iesniegtais pēdējais patvēruma pieteikums, skat. šī viedokļa 35. un 50.–52. punktu.

19 — Tomēr ir skaidrs, ka strīdīgās aizturēšanas iemesls nav saistīts ar garīgās veselības problēmām, kuras, šķiet, skārušas *J. N.* Tāpēc turpinājumā es pie šī jautājuma neatgriezīšos.

40. Savā apelācijas sūdzībā par šo spriedumu iesniedzējtiesā *J. N.* it īpaši norāda, ka viņam piemērotais aizturēšanas pasākums ir pretrunā ECPAK 5. panta 1. punkta f) apakšpunktam, jo saskaņā ar šo tiesību normu brīvības atņemšana ir pieļaujama vienīgi izraidīšanas nolūkos. Ar šo tiesību normu nevar pamatot aizturēšanas pasākumu, kas tiek piemērots trešās valsts valstspiederīgajam, kurš likumīgi uzturas Nīderlandē.

41. Šādos apstākļos *Raad van State* (Valsts Padome) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

“Vai [“uzņemšanas direktīvas”] 8. panta 3. punkta [pirmās daļas] e) apakšpunkts ir saderīgs ar [Hartas] 6. pantu:

- a) situācijā, kurā saskaņā ar [strīdīgo tiesību normu] trešās valsts valstspiederīgais ir aizturēts un saskaņā ar [“procedūru” direktīvas] 9. pantu viņam ir tiesības palikt dalībvalstī, kamēr par viņa patvēruma pieteikumu ir pieņemts lēmums pirmajā instancē, un,
- b) ņemot vērā Paskaidrojumus attiecībā uz [Pamattiesību hartu²⁰], saskaņā ar kuriem ierobežojumi, ko var likumīgi noteikt Hartas 6. pantā paredzētajām tiesībām, nevar pārsniegt tos, kas ar ECPAK ir atļauti pašā šīs konvencijas 5. panta 1. punkta f) apakšpunkta tekstā, un Eiropas Cilvēktiesību Tiesas pēdējās minētās tiesību normas veikto interpretāciju, kas ir sniegta tostarp 2015. gada 22. septembra spriedumā *Nabil* u.c. pret Ungāriju, [Nr. 62116/12] [..] un saskaņā ar kuru, ja patvēruma meklētāja aizturēšana nav noteikta saistībā ar izraidīšanu, šī aizturēšana ir pretrunā minētajai ECPAK normai?”

Par steidzamības procedūru

42. Ar 2015. gada 17. novembra vēstuli, kas Tiesas kancelejā reģistrēta tajā pašā dienā, iesniedzējtiesa ir lūgusi šim lūgumam sniegt prejudiciālu nolēmumu piemērot steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedību saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas statūtu (turpmāk tekstā – “Tiesas statūti”) 23.a pantu un Tiesas Reglamenta 107. pantu. Iesniedzējtiesa šajā vēstulē norādīja, ka *J. N.* tobrīd bija atņemta brīvība. Taču tā precizēja, ka kopš 2015. gada 23. oktobra viņš vairs nebija aizturēts administratīvā kārtībā kā ārvalstnieks, bet gan izcieta sodu par kriminālpārkāpumu²¹. Taču iesniedzējtiesa norādīja, ka šī soda izciešanas beigās (proti, 2015. gada 1. decembrī) saskaņā ar valsts sekretāra īstenoto praksi *J. N.*, visdrīzāk, atkal tiks aizturēts.

43. 2015. gada 24. novembrī Tiesa nolēma apmierināt iesniedzējtiesas pieteikumu piemērot šim lūgumam steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedību un uzskatīja, ka uzdotā jautājuma vēriena dēļ tas ir jāizskata virspalātai. Turklāt Tiesa uzskatīja, ka būtu vēlams neierobežot tiesvedības rakstveida daļu (kā to paredz Tiesas Reglamenta 109. pants) tikai ar tiem lietas dalībniekiem, kuri pārvalda tiesvedības valodu (šajā lietā pamatlietas puses, Nīderlandes Karaliste, Eiropas Parlaments, Eiropas Savienības Padome un Eiropas Komisija). Tādēļ tā, piemērojot Tiesas statūtu 24. pantu, aicināja lietas dalībniekus un citas Tiesas statūtu 23. pantā minētās ieinteresētās personas rakstveidā paust savu nostāju par virkni jautājumu.

44. 2015. gada 1. decembrī iesniedzējtiesa nosūtīja Tiesai vēstuli, norādot, ka valsts sekretārs minētajā datumā attiecībā uz *J. N.* ir pieņēmis jaunu lēmumu par ārvalstnieka aizturēšanu administratīvā kārtībā. No tā izriet, ka aizturēšana ir pamatota ar 2000. gada Ārvalstnieku likuma 59.b panta 1. punkta b) un d) apakšpunktu. Tādējādi šis jaunais lēmums vairs nebalstās tikai uz risku, kādu *J. N.*

20 — OV 2007, C 303, 17. lpp.

21 — Nīderlandes valdība savos rakstveida apsvērumos (kuri iesniegti vēlāk) norādīja, ka šis apcietinājums ir saistīts ar sodu, kas *J. N.* piespriests par iepriekš izdarītiem pārkāpumiem.

rada valsts drošībai vai sabiedriskajai kārtībai (d) punkts), bet pēc būtības arī uz faktu, ka minētais pieteikuma iesniedzējs, ņemot vērā risku, ka viņš var aizbēgt, ir jāaiztur administratīvā kārtībā, lai iegūtu datus, kas nepieciešami, lai izskatītu viņa pēdējo patvēruma pieteikumu (b) punkts). Taču šis jaunais lēmums pamatlietā netiek aplūkots.

45. J. N., Nīderlandes valdība, Parlaments, Padome un Komisija iesniedza savus rakstveida apsvērumus, savukārt Beļģijas, Čehijas Republikas, Itālijas, Kipras un Polijas valdības rakstveidā atbildēja uz Tiesas uzdotajiem jautājumiem²². J. N., Nīderlandes, Beļģijas un Grieķijas valdības, kā arī Parlaments, Padome un Komisija piedalījās 2016. gada 22. janvāra tiesas sēdē.

Piezīmes par lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izskatīšanas procesuālo kārtību

46. Ievērojot iepriekš 43. punktā minētās procesuālās pamatnostādnes, Tiesa neapšaubāmi ir veicinājusi, lai šajā lietā notiktu padziļinātāka pierādījumu iegūšana, nekā to ļautu klasiskā steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedība. Tomēr atļaušos izdarīt šādas piezīmes.

47. LESD 267. panta pēdējā daļā ir noteikts, ka, “ja [prejudiciāls jautājums] ir radies lietā, kas dalībvalsts tiesā tiek izskatīta attiecībā uz apcietinājumā esošu personu, Eiropas Savienības Tiesa to izlemj ar minimālu kavēšanos”. Šim noteikumam ir jēga vienīgi tad, ja atbilde uz Tiesai uzdoto prejudiciālo jautājumu ir būtiska saistībā ar attiecīgās personas paturēšanu apcietinājumā un to ietekmē. Pretējā gadījumā nav nozīmes tam, vai Tiesa lietu izskata ātrāk vai lēnāk.

48. Arī tad, ja šis nosacījums ir izpildīts, manuprāt, nekas neļauj secināt, ka Tiesai būtu jārikojas ātrāk, nekā to pieļauj uzdoto jautājumu būtība, nozīmīgums vai sarežģītība. It īpaši tā ir gadījumā, ja Tiesa uzskata, ka pierādījumu iegūšana lietā prasa, lai visām Tiesas statūtu 23. pantā minētajām ieinteresētajām personām būtu iespēja rakstveidā paust savu viedokli. Konkrēti, Tiesas rīcībā ir nevis viens procesuālais līdzeklis steidzamu lūgumu sniegt prejudiciālo jautājumu izskatīšanai, bet gan divi, proti, otrs ir paātrinātā prejudiciālā nolēmuma tiesvedība saskaņā ar Reglamenta 105. pantu²³. Viena no būtiskākajām atšķirībām, kas pēdējo minēto tiesvedību nošķir no steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedības, ir tā, ka piedalīšanās tās rakstveida daļā ir pieejama arī visām minētajām ieinteresētajām personām. Šādu paātrināto prejudiciālā nolēmuma tiesvedību noteikti var īstenot tādā tempā, lai pienācīgi ņemtu vērā LESD 267. panta pēdējā daļā minēto noteikumu, un tādējādi tā ir piemērota, lai izskatītu tādu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, kāds ir šis.

Analīze

49. Manas argumentācijas pamatā ir šāda analīzes sistēma. Pēc dažiem ievada apsvērumiem un precizējumiem attiecībā uz atsauces tiesību normu spēkā esamības vērtējumu, kas jāveic Tiesai šajā lietā, es strīdīgo tiesību normu aplūkošu “uzņemšanas” direktīvas likumdošanas vēstures kontekstā. Tad es izteikšu divus vispārējus apsvērumus par “uzņemšanas” direktīvas 8. panta 3. punktu un pēc tam detalizēti aplūkošu tieši strīdīgās tiesību normas interpretāciju. Pamatojoties uz iepriekš minēto, es visbeidzot vērtēšu, vai šajā tiesvedībā nav atklājies kāds fakts, kas liktu apšaubīt strīdīgās tiesību normas spēkā esamību.

22 — Ar vēstuli, kas Tiesas kanceleijā iesniegta 2015. gada 21. decembrī, Vācijas valdība norādīja, ka tā nevēlas sniegt rakstveida atbildes uz šiem jautājumiem.

23 — Steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedības rakstveida daļas izlasišanu ārkārtējas steidzamības gadījumā saskaņā ar Reglamenta 111. pantu varētu uzskatīt par trešo līdzekli.

Levada apsvērumi

50. “Atgriešanas” direktīvas izpratnē *J. N.* Nīderlandē ir uzturējies nelikumīgi kopš laika, kad ar nepārsūdzamu *Rechtbank Den Haag* (Hāgas tiesa) 2014. gada 4. aprīļa spriedumu tika apstiprināts atgriešanas lēmums.

51. Tomēr 2015. gada 27. februārī *J. N.* iesniedza savu pēdējo patvēruma pieteikumu. Šādā gadījumā “procedūru” direktīvas 9. panta 1. punktā principā ir paredzēts – tāpat, kā bija paredzēts arī bijušajā “procedūru direktīvā”²⁴ –, ka pieteikuma iesniedzējam ir tiesības palikt uzņemošajā dalībvalstī, kamēr atbildīgā iestāde, kas pirmajā instancē lemj par starptautiskās aizsardzības pieteikumu, ir pieņēmusi lēmumu saskaņā ar procedūrām pirmajā instancē, kas noteiktas tās pašas direktīvas III nodaļā²⁵. “Procedūru” direktīvas 9. panta 2. punkts pieļauj izņēmumu saskaņā ar minētā panta 1. punkta paredzēto noteikumu vienīgi ar ļoti stingriem nosacījumiem, proti, it īpaši, ja runa ir par “turpmāku pieteikumu” minētās direktīvas 41. panta izpratnē²⁶.

52. Kā esmu norādījusi, šajā lietā ir skaidrs, ka par pēdējo patvēruma pieteikumu lēmums vēl nav pieņemts. Turklāt, lai gan *J. N.* Nīderlandē iepriekš jau ir iesniedzis vairākus starptautiskās aizsardzības pieteikumus un neviens no tiem nav ticis apmierināts, neviens no Tiesai iesniegtajiem pierādījumiem neliecina, ka valsts sekretārs būtu nolēmis viņam aizliegt uzturēties šajā dalībvalstī laikā, kad tiek izskatīts viņa pēdējais patvēruma pieteikums²⁷. Nīderlandes valdība gan savos rakstveida apsvērumos, gan tiesas sēdē, gluži pretēji, ir norādījusi, ka šāds lēmums vēl nemaz nav pieņemts. Šādos apstākļos, kā to pamatoti ir uzsvērusi iesniedzējtiesa un *J. N.*, šī persona “procedūru” direktīvas 9. panta 1. punkta izpratnē Nīderlandē uzturas likumīgi. Tātad saskaņā ar “atgriešanas” direktīvas 2. panta 1. punktu šī direktīva uz viņu vairs neattiecas, bet viņš atkal ir uzskatāms par “pieteikuma iesniedzēju” “uzņemšanas” direktīvas 2. panta b) punkta izpratnē.

53. Turklāt apstrīdētais lēmums balstās vienīgi uz 2000. gada Ārvalstnieku likuma 59.b panta 1. punkta d) apakšpunktu, ar kuru strīdīgā tiesību norma ir transponēta Nīderlandes tiesībās. Pretēji jaunajam lēmumam par aizturēšanu, kurš pieņemts 2015. gada 1. decembrī, tas nekādā veidā nebalstās uz Nīderlandes tiesību normu, ar kuru ir transponēts “uzņemšanas” direktīvas 8. panta 3. punkta pirmās daļas b) apakšpunkts. Pa šo laiku Tiesa saņēma arī otru lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, kuru iesniedza *Rechtbank Den Haag* (Hāgas tiesa) ar atrašanās vietu Hārlemā (Nīderlande) par “uzņemšanas” direktīvas 8. panta 3. punkta pirmās daļas a) un b) apakšpunktu, kuri Nīderlandes tiesībās transponēti ar 2000. gada Ārvalstnieku likuma 59.b panta 1. punkta a) un b) apakšpunktu, spēkā esamību (lieta C-18/16, *K.*, kura tiek izskatīta Tiesā). Taču šis jautājums par spēkā esamību šajā lietā nav uzdots, tāpēc šajā viedoklī es to neaplūkošu.

54. Turklāt ir skaidrs, no vienas puses, ka apstākļi, kādi tiek aplūkoti pamatlietā, ir radušies, dalībvalstij īstenojot “uzņemšanas” direktīvu, un tādēļ saskaņā ar Hartas 51. panta 1. punktu uz tiem attiecas Hartas, it īpaši tās 6. panta, piemērošanas joma, un, no otras puses, ka *J. N.* kā starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējam ir piemērojama minētā direktīva. Turklāt nav apstrīdams, ka ar brīvības atņemšanu saistīts pasākums, kāds tiek aplūkots pamatlietā, arī tad, ja tas tiek īstenots

24 — Bijušās “procedūru” direktīvas 7. panta 1. punkts.

25 — Skat. arī “atgriešanas” direktīvas preambulas 9. apsvērumu.

26 — “Procedūru” direktīvas 9. panta 2. punkts un 41. pants dalībvalstīm tieši nodrošina, lai tādu jaunu pieteikumu iesniegšana, kurus varētu uzskatīt par “ļauņprātīgiem”, netraucētu efektīvu atgriešanas procedūru īstenošanu.

27 — Atgādinu, ka 2000. gada Lēmuma par ārvalstniekiem 3.1. pantā ir paredzēti izņēmumi pieteikuma iesniedzēja tiesībām palikt Nīderlandes teritorijā laikā, kad tiek izskatīts tā starptautiskās aizsardzības pieteikums.

administratīvas aizturēšanas veidā²⁸, ir jāanalizē kā “dalībvalsts veikta pieteikuma iesniedzēja ieslodzīšana noteiktā vietā, kur [viņam vai viņai] ir liegta pārvietošanās brīvība” “uzņemšanas” direktīvas 2. panta h) punkta izpratnē. Proti, šis pasākums ir uzskatāms par iejaukšanos *J. N.* tiesībās uz brīvību un drošību, kas viņam noteiktas saskaņā ar Hartas 6. pantu.

Par strīdīgās tiesību normas spēkā esamības vērtēšanas atsaucē tiesību normām

55. Pēc būtības iesniedzējtiesa vaicā par strīdīgās tiesību normas saderību ar Hartas 6. pantu, lasot to ECPAK 5. panta 1. punkta f) apakšpunkta gaismā.

56. Vispirms tas rada jautājumu par saistību starp Hartas 6. pantā garantēto tiesību uz brīvību un drošību un tiesību, kas izriet no ECPAK 5. panta, aizsardzību, jo šīs divas tiesību normas nav formulētas identiski.

57. Hartas 6. pants aprobežojas vien ar to, ka vispārīgi aizsargā jebkuras personas tiesības uz brīvību un drošību. Šajā ziņā Hartas 52. panta 1. punktā ir atzīts, ka šo tiesību izmantošanai var tikt noteikti ierobežojumi, ciktāl šie ierobežojumi ir noteikti tiesību aktos, tajos ir respektēta minēto tiesību un brīvību būtība un, ievērojot samērīguma principu, tie ir nepieciešami un patiešām atbilst vispārējās nozīmes mērķiem, ko ir atzinusi Savienība, vai vajadzībai aizsargāt citu personu tiesības un brīvības²⁹.

58. Saskaņā ar Hartas 52. panta 7. punktu tomēr ir jāatsaucas arī uz Paskaidrojumiem attiecībā uz Hartu. Šajos paskaidrojumos ir norādīts, ka Hartas 6. pantā minētās tiesības “ir tiesības, ko garantē ECK [ECPAK] 5. pants, un saskaņā ar Hartas 52. panta 3. punktu šīm tiesībām ir tāda pati nozīme un darbības joma”. Tāpat saskaņā ar tiem pašiem paskaidrojumiem “ierobežojumi, ko [šīm tiesībām] var likumīgi uzlikt, nevar pārsniegt tos, kas atļauti saskaņā ar ECK [ECPAK] 5. pantu”, kas atspoguļots minētajos paskaidrojumos³⁰. No tā izriet, ka spēkā esamības vērtējums, kas šajā lietā uzdots Tiesai, ir jāveic saskaņā ar Hartas 6. pantu, kurš interpretēts, ņemot vērā ECPAK 5. pantu.

59. Vēl iesniedzējtiesas būtiskākās bažas ir saistītas ar jautājumu, vai uz strīdīgo tiesību normu varētu būt attiecināms viens no izņēmumiem, kas ir pieļaujams attiecībā uz tiesībām uz brīvību un drošību, kuras garantētas saskaņā ar Hartas 6. pantu, proti, ierobežojums, kas minēts ECPAK 5. panta 1. punkta f) apakšpunktā. Tomēr strīdīgās tiesību normas spēkā esamības vērtēšana nevar aprobežoties ar Hartas 6. pantu, kas interpretēts, ņemot vērā vienīgi f) apakšpunktu.

60. Patiesi, no vienas puses, ECPAK 5. panta 1. punktā ir iekļauti arī citi tiesību uz brīvību un drošību ierobežojumi, kuri jāvērtē, ņemot vērā, vai tie pamatotu aizturēšanu saskaņā ar strīdīgo tiesību normu³¹. No otras puses, Tiesai uzdotais prejudiciālais jautājums šajā lietā vispārīgāk attiecas uz strīdīgās tiesību normas saderību ar Hartas 6. pantu. Lai uz šo jautājumu atbildētu pilnībā, ievērojot tiesisko noteiktību, šķiet, ka man jāaplūko arī citas garantijas, kas noteiktas ar pēdējām minētajām tiesību normām, un jautājums par to, vai strīdīgā tiesību norma, aplūkojot to “uzņemšanas” direktīvas noteikumu par aizturēšanu kontekstā, ir vai nav īstenojama tā, lai pilnībā būtu ar tiem saderīga³².

61. Turklāt norādišu, ka manā turpmākajā analizē ECPAK 5. panta 1. punkta f) apakšpunkts vairs nebūs būtisks attiecībā uz pamatlietu.

28 — “Uzņemšanas” direktīvas angļu valodas versijā ir izmantots termins “detention” [aizturēšana, apcietinājums]. Atšķirība starp vārdiem “aizturēšana [arī apcietinājums]” un “[pagaidu] aizturēšana”, vērtējot jautājumu par spēkā esamību šajā lietā, man nešķiet būtiska, jo aizsardzība, kas paredzēta Hartas 6. pantā, lasot to kopā ar ECPAK 5. pantu, attiecas uz visa veida brīvības atņemšanu.

29 — Spriedums *Lanigan* (C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, 55. punkts un tajā minētā judikatūra).

30 — Skat. arī Hartas 53. punktu.

31 — Es šo jautājumu vērtēju šī viedokļa 117.–125. punktā, kad būšu interpretējusi strīdīgo tiesību normu.

32 — Skat. šī viedokļa 126.–136. punktu.

62. Šajā ziņā Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūra, uz kuru atsaucas iesniedzējtiesa, proti, spriedumi *R.U.* pret Grieķiju, *Ahmade* pret Grieķiju un *Nabil* u.c. pret Ungāriju, attiecas uz apstākļiem, kuros patvēruma meklētāji uzskata, ka tiem ir patvaļīgi atņemta brīvība, lai gan uz viņiem attiecas izraidīšanas rīkojums. Eiropas Cilvēktiesību tiesa šajos spriedumos ir uzskatījusi, ka iespējami ECPAK 5. panta 1. punkta pārkāpumu vērtēšana būtu jāveic, ņemot vērā vien šīs tiesību normas f) apakšpunktu³³. Tā it īpaši norādīja, ka šajā tiesību normā ir vienīgi prasīts, lai izraidīšanas procedūra būtu īstenošanas procesā, un ka tādējādi tā nepiedāvā tādu pašu aizsardzību kā minētā 5. panta 1. punkta c) apakšpunkts, jo aizturēšanu var ar to pamatot arī tad, ja tā nav nepieciešama, piemēram, lai neļautu personai izdarīt pārkāpumu vai aizbēgt³⁴. Tomēr aizturēšanu saskaņā ar ECPAK 5. panta 1. punkta f) apakšpunktu pamato vienīgi izraidīšanas vai izdošanas procedūras norise un, ja šāda procedūra netiek īstenota ar pienācīgu rūpību, aizturēšana vairs nav pamatota³⁵.

63. Savukārt pamatlietā no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet ne vien tas, ka *J. N.* kopš 2015. gada 27. februāra Nīderlandē uzturējās likumīgi, bet arī tas, ka viņa šajā datumā iesniegtais pēdējais patvēruma pieteikums atgriešanas lēmumu padarīja par spēkā neesošu³⁶. Šādos apstākļos attiecīgo aizturēšanu nevarēja pamatot ar mērķi novērst nelikumīgu iekļūšanu Nīderlandes teritorijā (pirmais ECPAK 5. panta 1. punkta f) apakšpunktā paredzētais gadījums). Ņemot vērā iepriekš minēto judikatūru, šo aizturēšanu nevarēja pamatot arī ar otro pamatu, kas minēts ECPAK 5. panta 1. punkta f) apakšpunktā. Tā kā atgriešanas lēmums vairs nebija spēkā, aizturēšana nebija notikusi arī norisošas izraidīšanas vai izdošanas procedūras ietvaros.

64. Visbeidzot vairākas puses un ieinteresētās personas, kas iesniedza apsvērumus, atbildot uz Tiesas uzdoto jautājumu, puda viedokli, ka ECPAK 15. pants (tiesību norma, kurai līdzvērtīgas Hartā nav), iespējams, ir būtisks, lai atbildētu uz šajā lietā uzdoto jautājumu par spēkā esamību.

65. Šajā ziņā Paskaidrojumos attiecībā uz Hartu, protams, ir precizēts, ka tā “neietekmē dalībvalstu iespējas izmantot ECK [ECPAK] 15. pantu, kas pieļauj atkāpes no ECK [ECPAK] tiesībām kara vai citu valsts pastāvēšanai būtisku draudu gadījumā, kad tās darbojas valsts aizsardzības jomā kara gadījumā un uztur likumību un kārtību saskaņā ar [LES] 4. panta 1. punktā, kā arī [LES] 72. un 347. pantā atzītajiem pienākumiem”³⁷.

66. Taču, kā apgalvo Padome un Komisija, nekas lietas materiālos neliecina, ka Nīderlandes Karaliste pamatlietā izmantotu šo klauzulu vai iespējamo “ārkārtas stāvokli”, lai atkāptos no pamattiesībām un pamatotu strīdīgo aizturēšanu. No Nīderlandes valdības sagatavotajiem apsvērumiem drīzāk izriet, ka tā būtībā uzskata, ka apstrīdētais lēmums ir *saderīgs* it īpaši ar Hartas 6. pantu, lasot to ECPAK 5. panta gaismā. Turklāt ECPAK 15. pants pēc būtības neapšaubā aizsardzību, kura vispārīgi ir paredzēta saskaņā ar ECPAK 5. pantu, un tāpēc tas nekādā veidā nav saistāms ar jautājumu, vai strīdīgā tiesību norma ir vai nav saderīga ar Hartas 6. pantu.

33 — Skat. ECT 2011. gada 7. jūnija spriedumu *R.U.* pret Grieķiju, Nr. 2237/08, 84. punkts; 2012. gada 25. septembra spriedumu *Ahmade* pret Grieķiju, Nr. 50520/09, 117. punkts, kā arī spriedumu *Nabil* u.c. pret Ungāriju, minēts iepriekš, 18. punkts.

34 — Skat. it īpaši ECT spriedumu *Čonka* pret Beļģiju, Nr. 51564/99, 38. punkts un tajā minētā judikatūra, *CEDH* 2002-I, kā arī spriedumu *Nabil* u.c. pret Ungāriju, minēts iepriekš, 28. punkts.

35 — Skat. spriedumu *Lanigan* (C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, 57. punkts un tajā minētā judikatūra). Skat. arī ECT 1996. gada 15. novembra spriedumu *Chahal* pret Apvienoto Karalisti, 122. punkts, *Recueil des arrêts et décisions* 1996-V; spriedumu *A.* u.c. pret Apvienoto Karalisti (Lielā palāta), Nr. 3455/05, 164. punkts, *CEDH* 2009; 2009. gada 8. oktobra spriedumu *Mikolenko* pret Igauniju, Nr. 10664/05, 63. punkts; 2010. gada 11. februāra spriedumu *Raza* pret Bulgāriju, Nr. 31465/08, 72. punkts, kā arī spriedumu *Nabil* u.c. pret Ungāriju, minēts iepriekš, 29. punkts. Šīs prasības atspoguļojas arī “atgriešanas” direktīvas 15. panta 1. punkta otrajā daļā un 4. un 5. punktā.

36 — Šajā ziņā es norādu, ka “procedūru” direktīvas 9. panta 1. punktā, paredzot, ka pieteikuma iesniedzējiem ir atļauts palikt dalībvalsti līdz brīdim, kad tiek pieņemts lēmums par viņu pieteikumu, ir precizēts, ka šīs tiesības nav uzskatāmas par tiesībām saņemt uzturēšanās atļauju. No tā izriet, ka dalībvalstij, lai izpildītu šo tiesību normu, nav jāparedz, ka starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniegšana iepriekšējo atgriešanas lēmumu padara par spēkā neesošu, bet tā varētu paredzēt, ka šāda notikuma dēļ minētā lēmuma īstenošana vienkārši tiek atlikta (skat. arī spriedumu *Arslan*, C-534/11, EU:C:2013:343, 60. punkts). Tomēr *Raad van State* (Valsts Padome) lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu nepārprotami norāda, ka saskaņā ar tās judikatūru gadījumā, ja ieinteresētais ārvalstnieks iesniedz starptautiskās aizsardzības pieteikumu, Nīderlandē iepriekšējais atgriešanas lēmums zaudē spēku.

37 — Paskaidrojums par 52. pantu (“Tiesību un principu piemērošana un interpretēšana”), piektā daļa.

Strīdīgās tiesību normas izcelsme

67. Bijušajā “uzņemšanas” direktīvā nebija paredzēti īpaši noteikumi saistībā ar aizturēšanu. Bijušās “procedūru” direktīvas 18. pantā bija vienīgi noteikts, ka, no vienas puses, dalībvalstis nedrīkst aizturēt personas tikai tādēļ, ka tās ir lūgušas patvērumu, un, no otras puses, ka, ja patvēruma meklētājs tiek aizturēts, dalībvalstis nodrošina, ka pastāv iespēja paātrināti veikt izskatīšanu tiesā³⁸. Kā tiesa ir norādījusi savā spriedumā *Arslan*³⁹, nevienā no šīm direktīvām “[neesot] saskaņoti pamati, kādēļ var tikt izdots rīkojums par patvēruma meklētāja aizturēšanu”, ņemot vērā to, ka “piedāvājums izveidot šādu pamatu izsmeļošu sarakstu [ir ticis] noraidīts pārrunu laikā pirms [bijušās “procedūru” direktīvas] pieņemšanas un [ka] tikai, izdarot grozījumus [bijušajā “procedūru” direktīvā], tika paredzēts izveidot šādu sarakstu Savienības līmenī”⁴⁰. Tiesa no tā secināja, ka patvēruma meklētāja aizturēšanas vai aizturēšanas turpināšanas pamati, pilnībā ievērojot savus pienākumus, kas izriet gan no starptautiskajām tiesībām, gan no Savienības tiesībām, esot jānosaka dalībvalstīm⁴¹.

68. Saraksts, kurš ir iekļauts “uzņemšanas” direktīvas 8. panta 3. punkta pirmajā daļā, šajā ziņā ir jaunums. Savā direktīvas priekšlikumā Komisija norādīja, ka īpašas tiesību normas ieviešana, kas attiektos uz starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju aizturēšanu, šķiet pamatota, ņemot vērā ne tikai to, ka dalībvalstis bieži izmanto šāda veida pasākumus, bet arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūras attīstību⁴².

69. Priekšlikumā jau tika minēts aizturēšanas gadījums, kas nepieciešams, lai aizsargātu valsts drošību vai sabiedrisko kārtību. Šajā ziņā tas atsaucās uz Eiropas Padomes Ministru komitejas ieteikumu par patvēruma meklētāju aizturēšanas pasākumiem, kuru 3. punktā tostarp bija minēts, ka, lai arī “apcietinājuma mērķis nav sodīt patvēruma meklētāju”, šāds pasākums var izrādīties nepieciešams, “lai aizsargātu valsts drošību un sabiedrisko kārtību”⁴³. Kā izriet no tā preambulas, Ministru komitejas ieteikums šajā ziņā pats ir iedvesmots no Apvienoto Nāciju Organizācijas Augstā komisāra bēgļu jautājumos (*UNHCR*) Programmas izpildkomitejas 1986. gada 13. oktobra secinājumiem Nr. 44 (XXXVII) 1986 par bēgļu un patvēruma meklētāju aizturēšanu⁴⁴.

70. Parlaments savā 2009. gada 7. maija normatīvajā rezolūcijā nav ierosinājis nekādus būtiskus grozījumus punktā, kuram bija jāklūst par “uzņemšanas” direktīvas 8. pantu⁴⁵. Savukārt savā grozītajā priekšlikumā, kas iesniegts 2011. gada 1. jūnijā, Komisija ierosināja “atbilstoši Padomē veiktajām diskusijām” minēt 8. panta 3. punkta pirmajā daļā precizēt, ka aizturēšanas pamatu saraksts, kas iekļauts šajā tiesību normā, neskar aizturēšanu kriminālprocesa ietvaros⁴⁶. Lai gan šis redakcionālais

38 — Skat. “procedūru” direktīvas 26. pantu.

39 — C-534/11, EU:C:2013:343, 55. punkts.

40 — Savienības tiesību līmeni vienīgi “atgriešanas” direktīvā gadījumos, kas uzskaitīti tās 15. pantā, un ievērojot stingros nosacījumus, kas noteikti šajā tiesību normā, ir paredzēta iespēja aizturēt trešās valsts valstspiederīgo, attiecībā uz kuru tiek īstenota atgriešanas procedūra.

41 — Spriedums *Arslan* (C-534/11, EU:C:2013:343, 56. punkts).

42 — Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai, ar ko nosaka obligātos standartus patvēruma meklētāju uzņemšanai, COM(2008) 815, galīgā redakcija, 6. lpp.

43 — Ministru komitejas ieteikums dalībvalstīm REC(2003)5 par patvēruma meklētāju aizturēšanas pasākumiem, pieņemts 2003. gada 16. aprīlī ministru delegātu 837. sanāksmē (turpmāk tekstā – “Ministru komitejas ieteikums”). Šāda atsauce parādās arī Padomes pamatojuma pirmajā lasījumā saistībā ar Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvas, ar ko nosaka standartus starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju uzņemšanai, pieņemšanu, dok. Pad. 14654/2/12, 2013. gada 6. jūnijs, 6. lpp.

44 — Secinājumi pieejami šādā adresē www.refworld.org/docid/3ae68c4634.html. Šo secinājumu b) punktā Izpildkomiteja ir norādījusi, ka “nepieciešamības gadījumā personu var aizturēt, bet vienīgi tiesību aktos noteikto iemeslu dēļ, lai veiktu identitātes pārbaudi, konstatētu faktus, kas minēti bēgļa vai patvēruma meklētāja pieteikumā, izskatītu gadījumus, kuros bēgļi vai patvēruma meklētāji ir iznīcinājuši savus ceļošanas un/vai personu apliecinošos dokumentus vai ir ieguvuši viltotus dokumentus, lai maldinātu tās valsts iestādes, kurā tie grasās pieprasīt patvērumu, vai arī lai aizsargātu valsts drošību vai sabiedrisko kārtību” (mans izcēlums).

45 — OV 2010, C 212E, 348. lpp.

46 — Skat. grozītā priekšlikuma sīkāku skaidrojumu, kas pievienots grozītajam priekšlikumam Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai, ar ko nosaka standartus patvēruma meklētāju uzņemšanai COM(2011) 320, galīgā redakcija, 3. lpp.

priekšlikums netika ņemts vērā⁴⁷, princips, kas no tā izriet, pēc būtības ir iekļauts “uzņemšanas direktīvas” preambulas 17. apsvērumā, kurš tomēr vispārīgāk attiecas uz visiem aizturēšanas pamatiem, kas piemērojami saskaņā ar valsts tiesībām neatkarīgi no starptautiskās aizsardzības pieteikuma, nevis vienīgi uz brīvības atņemšanas pamatiem, kas saistīti ar krimināltiesībām.

Vispārīgi komentāri par “uzņemšanas” direktīvas 8. panta 3. punktu

71. Attiecībā uz “uzņemšanas” direktīvas 8. panta 3. punktu vispirms ir nepieciešami divi precizējumi.

“Pieteikuma iesniedzēja” aizturēšana

72. Pirmkārt, no “uzņemšanas” direktīvas 8. panta 3. punkta pirmās daļas pirmā teikuma izriet, ka pamati, kas uzskaitīti šajā tiesību normā, var būt par pamatu vienīgi aizturēšanas pasākumam, kas īstenots attiecībā uz *pieteikuma iesniedzēju* minētās direktīvas 2. panta b) punkta izpratnē. No šajā pēdējā tiesību normā ietvertās definīcijas izriet, ka persona zaudē šādu statusu, tiklīdz tiek pieņemts galīgais lēmums par starptautiskās aizsardzības pieteikumu. Tādēļ kopš brīža, kad kompetentā iestāde ir pieņēmusi galīgo lēmumu par personas starptautiskās aizsardzības pieteikumu, vienalga, vai to apmierinot, vai noraidot, strīdīgo tiesību normu vairs nevar izmantot par pamatu aizturēšanas pasākumam, kas īstenots attiecībā uz šo personu⁴⁸.

73. Šis konstatējums tomēr nepadara bezspēcīgu dalībvalsti, kura sastopas ar apdraudējumu, kādu valsts drošībai vai sabiedriskajai kārtībai rada ārvalstnieks, kuram galīgi ir atteikta starptautiskā aizsardzība un par kuru ir pieņemts atgriešanas lēmums. Patiesi, “atgriešanas” direktīvas 15. pantā paredzētajos apstākļos dalībvalsts šādā situācijā var ārvalstnieku ne tikai aizturēt, bet arī paturēt apsardzībā, lai sagatavotu viņa atgriešanu un/vai īstenotu viņa izraidīšanas procesu. Nav izslēgts, ka šādu aizturēšanu var pamatot ar nepieciešamību aizsargāt valsts drošību vai sabiedrisko kārtību. “Atgriešanas” direktīvas 15. panta 1. punktā aizbēgšanas risks vai situācija, kad attiecīgais valstspiederīgais izvairās no atgriešanas sagatavošanas vai izraidīšanas procesa vai to traucē, ir minēti tikai kā aizturēšanas pamatojuma piemēri šādā kontekstā⁴⁹.

Katra “uzņemšanas” direktīvas 8. panta 3. punkta pirmajā daļā minētā aizturēšanas pamata autonomais raksturs

74. Otrkārt, tiesas sēdē tika uzdots jautājums, vai strīdīgo tiesību normu var interpretēt kā *autonomu* tiesību normu. Šo jautājumu, kas vispirms attiecas uz strīdīgajā tiesību normā paredzēto aizturēšanas pamatu saikni ar citiem pamatiem, kuri ir uzskaitīti “uzņemšanas” direktīvas 8. panta 3. punkta pirmajā daļā, var attiecināt uz katru no šiem pārējiem pamatiem. Manuprāt, uz to ir jāatbild apstiprinoši.

47 — Skat. grozīto priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai, ar ko nosaka standartus patvēruma meklētāju uzņemšanai – politiskā vienošanās, dok. Pad. 14112/1/12, 2012. gada 27. septembris.

48 — “Uzņemšanas” direktīvas piemērojamība personām šajā ziņā atbilst Ministru komitejas ieteikumam, kas saskaņā ar tā 2. punktu “neattiecas uz patvēruma meklētāju aizturēšanas pasākumiem [...], ja tie aizturēti, gaidot viņu izceļošanu no uzņemošās valsts”.

49 — Šajā ziņā ir jānorāda, ka savā spriedumā *Chahal* pret Apvienoto Karalisti, minēts iepriekš, Eiropas Cilvēktiesību tiesa pēc būtības ir atzinusi, ka apsvērumi saistībā ar apdraudējumu, kādu persona rada valsts drošībai, var būt tādi, kas liecina, ka lēmums par personas paturēšanu apcietinājumā izraidīšanas procedūras ietvaros nav uzskatāms par patvaļīgu tādēļ vien, ka šī apdraudējuma pārbaudi var veikt, kad ir beigusies procedūra attiecīgās valsts iestādē (ECT spriedums *Chahal* pret Apvienoto Karalisti, minēts iepriekš, 122. punkts). Tas tomēr nav liedzis Tiesai šajā lietā secināt, ka ir ticis pārkāpts ECPAK 5. panta 4. punkts, jo pieteikuma iesniedzējam nav bijusi “pārsūdzības tiesā” iespēja, lai varētu apstrīdēt savu aizturēšanu (132. punkts). Tādēļ Apvienotā Karaliste izveidoja “Special Immigration Appeal Commissions” un “special advocates” sistēmu, lai novērstu trūkumus, uz kuriem norādīja Strasbūras tiesa.

75. “Uzņemšanas” direktīvas 8. panta 3. punkta pirmajā daļā iekļautais aizturēšanas pamatu saraksts noteikti ir pilnīgs un saistībā ar izņēmumu no minētā panta 1. punktā paredzētā principa ir jāsaprot šaurā nozīmē⁵⁰. Taču tas nenozīmē, ka kādu no šiem pamatiem varētu interpretēt tā, ka tas zaudētu jebkādu pievienoto vērtību attiecībā pret kādu citu. Tā tas būtu gadījumā, ja, piemēram, strīdīgo tiesību normu varētu lietot vienīgi *kopā ar* citu aizturēšanas pamatu, kas paredzēts šajā 8. panta 3. punkta pirmajā daļā. Pats strīdīgās tiesību normas formulējums apliecina, ka tas nekādā veidā nesakrīt ar citiem minētajā pantā uzskaitītajiem aizturēšanas pamatiem.

76. Attiecībā konkrēti uz strīdīgo tiesību normu tās autonomijai ir vēl cita nozīme. No vienas puses, apstāklis, ka attiecībā uz personu, kura pieprasa starptautisko aizsardzību, pirms šī pieteikuma iesniegšanas ir tikusi īstenota atgriešanas procedūra un ka šī procedūra vienkārši ir tikusi atlikta uz pieteikuma izskatīšanas laiku, pats par sevi nav tāds, kas pamato aizturēšanu saskaņā ar strīdīgo tiesību normu. No otras puses, šādas tiesību normas piemērošana ne vienmēr nozīmē, ka attiecībā uz aizturēto personu jau tiek īstenota atgriešanas procedūra “atgriešanas” direktīvas izpratnē. Turpinājumā es atgriezīšos pie katra no šiem aspektiem⁵¹.

Strīdīgās tiesību normas interpretācija

77. Tagad pievēršīšos strīdīgās tiesību normas interpretācijas būtībai: ko nozīmē teikuma daļa “ja tas nepieciešams valsts drošībai vai sabiedriskajai kārtībai”?

Ievada apsvērumi

78. “Uzņemšanas” direktīvā jēdziens “valsts drošības vai sabiedriskās kārtības aizsardzība” nav definēts. Tātad saskaņā ar pastāvīgo judikatūru tādu jēdzienu nozīme un tvērums, kuriem Savienības tiesības nesniedz nekādu definīciju, ir jānoskaidro saskaņā ar to ierasto nozīmi ikdienas valodā, ņemot vērā kontekstu, kādā tie tiek lietoti, un tiesiskā regulējuma, kura daļu tie veido, sasniedzamos mērķus. Ja šie jēdzieni parādās normā, kura veido izņēmumu no principa, tie ir jāsaprot tādējādi, lai šo normu varētu interpretēt šauri⁵².

79. Paredzot, ka dalībvalstis nevar personu aizturēt tāpēc vien, ka tā ir pieteikuma iesniedzējs saskaņā ar “procedūru” direktīvas 8. panta 1. punktu, “uzņemšanas” direktīva ir paredzēta, lai nodrošinātu to, ka tiek ievērotas trešo valstu valstspiederīgo pamattiesības uz brīvību un drošību. Tādējādi, kā izriet no “uzņemšanas” direktīvas preambulas 15. apsvēruma, dalībvalstīm vienīgi izņēmuma apstākļos un atkāpes veidā ir atļauts aizturēt šādu pieteikuma iesniedzēju, ievērojot nepieciešamības un samērīguma principu gan attiecībā uz šādas aizturēšanas formu, gan mērķi⁵³.

80. Šādā kontekstā no LES 4. panta 2. punkta un LESD 72. panta izriet, ka dalībvalstis var brīvi noteikt savas prasības attiecībā uz sabiedrisko kārtību un prasības, kas saistītas ar valsts drošību, atbilstoši savas valsts vajadzībām, kas katrā dalībvalstī un laika periodā var atšķirties⁵⁴.

50 — Skat. šī viedokļa 80. punktu.

51 — Skat. šī viedokļa 100.–109. punktu.

52 — Skat., piemēram, spriedumu *Zh. un O.* (C-554/13, EU:C:2015:377, 42. punkts).

53 — Kā pareizi ir norādījis Parlaments, runa ir par dalībvalstīm paredzētu iespēju (“pieteikuma iesniedzēju var [...]”), nevis par pienākumu, un tās tiek aicinātas savos valsts noteikumos definēt, uz kāda pamata var izdot rīkojumu par aizturēšanu (“uzņemšanas” direktīvas 8. panta 3. punkta otrā daļa).

54 — Pēc analogijas skat. spriedumu *Zh. un O.* (C-554/13, EU:C:2015:377, 48. punkts un tajā minētā judikatūra).

81. Taču, kā izriet no mana iepriekšējā apraksta⁵⁵, strīdīgā tiesību norma dalībvalstīm ir kā pamatojums iespējamai atkāpei no tām uzliktā pienākuma nodrošināt starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju pamattiesības laikā, kad viņi atrodas Savienībā. Tādēļ prasības par valsts drošības un sabiedriskās kārtības aizsardzību ir jāinterpretē šauri un to saturu nevar noteikt katra dalībvalsts vienpusēji bez Savienības iestāžu, it īpaši Tiesas, kontroles⁵⁶.

82. Šis pēdējās minētās prasības vēl jo būtiskāk parāda, ka strīdīgā tiesību norma atšķiras no pārējiem pamatiem, kas noteikti “uzņemšanas” direktīvas 8. panta 3. punkta pirmajā daļā, tajā izmantoto terminu vispārīguma dēļ. Šī tiesību norma nekādā ziņā nav interpretējama tik plaši, lai šaurais nosacījumu loks, kas “uzņemšanas” direktīvā noteikts saistībā ar patvēruma meklētāja aizturēšanu, praktiski varētu kļūt neefektīvs.

83. Visbeidzot es uzskatu, ka saskaņā ar vispārēju interpretācijas principu Savienības akts pēc iespējas ir jāinterpretē tā, lai netiktu apšaubīta tā spēkā esamība un atbilstība primāro tiesību kopumam un it īpaši Hartas tiesību normām⁵⁷. Tādējādi dalībvalstīm savas valsts tiesības, kuras ietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā, ir ne vien jāinterpretē saskaņā ar pēdējām minētajām, bet arī jāraugās, lai interpretācija nebalstītos uz atvasināto tiesību dokumentiem, kas konfliktētu ar pamattiesībām, kuras aizsargā Savienības tiesību sistēma, vai citiem Savienības tiesību vispārējiem principiem⁵⁸.

84. Šajā lietā šis princips nozīmē, ka dalībvalstīm, kad tās izšķiras par to, ka starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju saskaņā ar strīdīgo tiesību normu var aizturēt, lai aizsargātu valsts drošību vai sabiedrisko kārtību, ir jāraugās, lai šāda aizturēšana notiktu pilnīgā saskaņā ar Hartas 6. pantā garantētajām tiesībām uz brīvību un drošību.

Neatkarība attiecībā uz citiem brīvības atņemšanas pamatiem, kas piemērojami saskaņā ar valsts tiesībām

85. Kā pamatoti ir norādījusi Itālijas valdība un Komisija, no “uzņemšanas” direktīvas preambulas 17. apsvēruma, kurš sniedz skaidrojumu par minētās direktīvas piemērošanas jomu⁵⁹, skaidri izriet, ka aizturēšanas pamats, kas minēts strīdīgajā tiesību normā, tāpat kā citi pamati, kas uzskaitīti “uzņemšanas” direktīvas 8. panta 3. punkta pirmajā daļā, neatbilst aizturēšanas gadījumiem, kas minēti valsts tiesībās (tostarp kriminālsodi) un kas ir tādi, kuri piemērojami *ikvienai personai* neatkarīgi no starptautiskās aizsardzības pieteikuma.

86. Tādējādi minētais 17. apsvēruma apstiprina, ka “uzņemšanas” direktīva neskar nevienu no dalībvalstu iespējam atņemt brīvību starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējam ar tādiem pašiem pamatiem un tādiem pašiem nosacījumiem kā jebkurai citai personai, attiecībā uz kuru tām jāīsteno sava vara, galvenokārt to pilsoņiem un trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri likumīgi uzturas to teritorijā. No tā izriet, piemēram, ka strīdīgā tiesību norma neietekmē iespēju piemērot starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējam ar tādiem pašiem nosacījumiem kā jebkurai citai personai valsts tiesību normas, kuras ļauj administratīvā kārtībā uz īsu termiņu apcietināt un aizturēt personu, kura piedalās manifestācijā, ja tas ir nepieciešams, lai saglabātu vai atjaunotu sabiedrisko kārtību vai

55 — Skat. šī viedokļa 79. punktu.

56 — Skat. pēc analogijas spriedumu *Zh. un O.* (C-554/13, EU:C:2015:377, 48. punkts un tajā minētā judikatūra). Skat. arī manus secinājumus lietā *Zh. un O.* (C-554/13, EU:C:2015:94, 46. un 47. punkts).

57 — Skat. it īpaši spriedumu Komisija/*Strack* (pārskatīšana) (C-579/12 RX-II, EU:C:2013:570, 40. punkts un tajā minētā judikatūra). Skat. arī spriedumus Komisija/*Padome* (218/82, EU:C:1983:369, 15. punkts), kā arī *Ordre des barreaux francophones et germanophone* u.c. (C-305/05, EU:C:2007:383, 28. punkts un tajā minētā judikatūra).

58 — Skat. arī spriedumus *Ordre des barreaux francophones et germanophone* u.c. (C-305/05, EU:C:2007:383, 28. punkts un tajā minētā judikatūra); *M.* (C-277/11, EU:C:2012:744, 93. punkts un tajā minētā judikatūra), kā arī *O* u.c. (C-356/11 un C-357/11, EU:C:2012:776, 78. punkts un tajā minētā judikatūra).

59 — Pēc analogijas skat. spriedumu *Wallentin-Hermann* (C-549/07, EU:C:2008:771, 17. punkts un tajā minētā judikatūra).

drošību. Tāpat arī saskaņā ar “uzņemšanas” direktīvu netiek saskaņoti dalībvalstu tiesību akti, kuros ir paredzēts, ka personu neatkarīgi no tā, vai tā ir vai nav starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēja, var sodīt ar brīvības atņemšanu, ja tā izdarījusi noziedzīgu nodarījumu (piemēram, slepkavību vai izvarošanu).

87. Patiešām, viena no krimināltiesību funkcijām ir tieši sabiedrības aizsardzība pret sabiedriskās kārtības apdraudējumiem, proti, valsts drošības aizsardzība. Tādēļ precizējums, ko sniedzu iepriekšējos punktos, neizslēdz, ka noteikti apstākļi vienlaicīgi var būt gan tādi, kam piemērojamas valsts krimināltiesības, gan tādi, kas pamato aizturēšanas pasākumu saskaņā ar strīdīgo tiesību normu. Tādējādi kā skaidru piemēru minēšu teroraktu sagatavošanas darbības, kas ir uzskatāmas gan par būtiskiem noziedzīga nodarījuma elementiem (kad vajadzības gadījumā ir piemērojams brīvības atņemšanas sods), gan tādiem, kuru dēļ ir piemērojama preventīva aizturēšana saskaņā ar strīdīgo tiesību normu⁶⁰. Kā būtībā ir norādījusi Komisija, šī tiesību norma šādos apstākļos dalībvalstij ļauj par patvēruma pieteikumiem atbildīgajai iestādei uzticēt pilnvaras novērst smagu apdraudējumu valsts drošībai vai sabiedriskajai kārtībai, pašai izdodot rīkojumu par pieteikuma iesniedzēja aizturēšanu⁶¹. Taču šādā gadījumā “uzņemšanas” direktīvas 9. panta 3. punkta pirmajā daļā tiek prasīts, lai attiecīgā dalībvalsts paredzētu aizturēšanas pasākuma paātrinātu tiesiskuma pārbaudi tiesā *ex officio* un/vai pēc ieinteresētās personas pieprasījuma, kā arī pieteikuma iesniedzēja tūlītēju atbrīvošanu gadījumā, ja tiek nolemts, ka aizturēšana nav bijusi likumīga⁶².

Jēdzienu “valsts drošība” un “sabiedriskā kārtība” skaidrojums

88. Attiecībā uz jēdzienu “valsts drošība” un “sabiedriskā kārtība” pašu nozīmi Tiesai jau ir bijusi iespēja savā spriedumā *T.*⁶³ interpretēt šos jēdzienus, kas minēti bijušās “kvalificēšanas” direktīvas 24. panta 1. punktā⁶⁴, pēc analogijas ar jēdzieniem “valsts drošība” un “sabiedriskā kārtība”, kas lietoti Direktīvas 2004/38/EK⁶⁵ 27. un 28. pantā. Lai gan, kā iepriekš esmu atgādinājusi, dalībvalstis var brīvi noteikt prasības attiecībā uz sabiedrisko kārtību un valsts drošību, Tiesa tomēr ir uzskatījusi, ka aizsardzības apjoms, kādu sabiedrība vēlas savām pamatinteresēm, nevar būt atšķirīgs atkarībā no šīs intereses apdraudošās personas statusa⁶⁶.

89. Tādējādi Tiesa jau ir lēmusi, ka jēdziens “valsts drošība” vienlaicīgi ietver dalībvalsts iekšējo drošību un tās ārējo drošību un ka attiecīgi nopietns valsts iestāžu un dienestu darbības apdraudējums, kā arī iedzīvotāju izdzīvošana, tāpat kā ārējo attiecību vai tautu mierīgas līdzāspastāvēšanas būtiska traucējuma risks vai arī militāro interešu apdraudējums var ietekmēt valsts drošību⁶⁷.

60 — Skat. arī šī viedokļa 92. punktu. Strīdīgās tiesību normas preventīvo raksturu es vēlreiz aplūkošu šī viedokļa 93.–99. punktā.

61 — “Uzņemšanas” direktīvas 9. panta 2. punktā nepārprotami ir atzīta iespēja, ka rīkojumu par aizturēšanu var izdot administratīva iestāde. Šajā ziņā skat. šī viedokļa 120. punkta beigu daļu un tajā minēto judikatūru.

62 — Šo prasību ievērošana vajadzības gadījumā izrādās ļoti svarīga, lai nodrošinātu attiecīgās aizturēšanas atbilstību tiesībām, kādas ir ikvienai preventīvi aizturētai personai, t.i., nekavējoties stāties tiesas priekšā un tikt tiesātai saprātīgā termiņā, kā to garantē ECPAK 5. panta 3. punkts. Skat. šī viedokļa 120. un 134. punktu.

63 — C-373/13, EU:C:2015:413.

64 — Šī tiesību norma paredz, ka dalībvalstis bēgļa statusa saņēmējiem, tiklīdz tas ir iespējams pēc šī statusa saņemšanas, izsniedz uzturēšanās atļauju, kas derīga vismaz trīs gadus un ir pagarināma, ja vien nepastāv nepārvarami iemesli, kuri saistīti ar valsts drošību vai sabiedrisko kārtību, kas to neļauj. Gandrīz identiski tas ir izteikts “kvalificēšanas” direktīvas 24. panta 1. punktā.

65 — Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīva par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK (OV L 158, 77. lpp.).

66 — Spriedums *T.* (C-373/13, EU:C:2015:413, 77. punkts un tajā minētā judikatūra).

67 — Spriedums *T.* (C-373/13, EU:C:2015:413, 78. punkts un tajā minētā judikatūra).

90. Attiecībā uz jēdzienu “sabiedriskā kārtība” Tiesa dažādos kontekstos ir interpretējusi, ka atsaukšanās uz sabiedriskās kārtības jēdzienu katrā ziņā nozīmē, ka papildus sabiedriskiem traucējumiem, ko rada jebkurš likumpārkāpums, pastāv *faktisks, attiecīgajā brīdī esošs un pietiekami nopietns apdraudējums, kas skar kādu no sabiedrības pamatinteresēm*⁶⁸. No tā izriet, ka, novērtējot šo jēdzienu, nozīme var būt jebkuram faktiskam vai juridiskam apstāklim, kas saistīts ar attiecīgā trešās valsts valstspiederīgā situāciju, kurš var palīdzēt noskaidrot jautājumu, vai *viņa uzvedība* rada šādus draudus⁶⁹.

91. Manuprāt, šie precizējumi ir pilnībā transponējami, lai interpretētu “valsts drošības” un “sabiedriskās kārtības” jēdzienus strīdīgajā tiesību normā.

92. Vēl norādīšu, ka “kvalificēšanas” direktīvas preambulas 37. apsvērumā, ar kuru strīdīgā tiesību norma ir jāinterpretē saskaņoti, ir norādīts piemērs tam, kas jāuzskata par nopietniem draudiem valsts drošībai vai sabiedriskai kārtībai. Saskaņā ar šo apsvērumu “valsts drošības un sabiedriskās kārtības jēdziens attiecas [...] uz gadījumiem, kad trešās valsts valstspiederīgie ir tādas asociācijas biedri, kas atbalsta starptautisko terorismu vai kas atbalsta šādu asociāciju”⁷⁰. Ar šādu biedra statusu, ja tas ir pienācīgi pierādīts, varētu būt pietiekami, lai konstatētu nepieciešamību īstenot aizturēšanas pasākumu saskaņā ar strīdīgo tiesību normu.

Vienīgi preventīva funkcija

93. Tā kā ar strīdīgo tiesību normu ir atļauts īstenot pasākumus, lai *izvairītos* no apdraudējuma valsts drošībai vai sabiedriskajai kārtībai, tai ir vienīgi *preventīva* funkcija.

94. Preventīvais raksturs ir aplūkojams kopā ar prasību, kas izriet no “uzņemšanas” direktīvas 8. panta 2. punkta, saskaņā ar kuru par aizturēšanu atbilstoši strīdīgajai tiesību normai var lemt, vienīgi pamatojoties uz “katras lietas individuālu izvērtējumu”. Šī prasība liek pārbaudīt, vai faktiskie vai juridiskie elementi, kas saistīti ar pieteikuma iesniedzēja situāciju, ir tādi, kas atklāj, ka *viņa uzvedība* attaisno to, ka viņš tiek aizturēts, jo rada *faktisku, attiecīgajā brīdī esošu un pietiekami nopietnu apdraudējumu* valsts drošībai vai sabiedriskajai kārtībai. Šajā ziņā nav būtiski tas, ka, atšķirībā, piemēram, no “atgriešanas” direktīvas 7. panta 4. punkta, strīdīgajā tiesību normā nav skaidras atsauces uz “briesmām”, kādas sabiedriskajai kārtībai vai valsts drošībai rada pieteikuma iesniedzējs.

95. Prasība, kas minēta iepriekšējā punktā, nozīmē to, ka dalībvalsts, lai konstatētu apdraudējumu valsts drošībai vai sabiedriskajai kārtībai strīdīgās tiesību normas izpratnē, var balstīties uz vispārpieņemtu praksi vai jebkādu prezumpciju vienīgi tad, ja pienācīgi tiek ņemta vērā trešās valsts valstspiederīgā personiskā uzvedība un draudi, ko šī uzvedība rada šajā ziņā⁷¹.

96. Šī iemesla dēļ es nevaru piekrist Komisijas viedoklim, saskaņā ar kuru strīdīgā tiesību norma ļaujot dalībvalstij aizturēt patvēruma meklētājus, ja viņi ir daļa no lielas un pēkšņas migrantu plūsmas, kas apdraud sabiedrisko kārtību šajā valstī un tās spēju tikt galā ar šādu pieplūdumu. Tomēr šajā ziņā ir jānorāda, ka saskaņā ar “uzņemšanas” direktīvas 3. panta 3. punktu tā nav piemērojama, ja piemēro Padomes 2001. gada 20. jūlija Direktīvu 2001/55/EK par obligātajiem standartiem, lai pārvietoto personu masveida pieplūduma gadījumā sniegtu tām pagaidu aizsardzību, un par pasākumiem, lai līdzsvarotu dalībvalstu pūliņus, uzņemot šādas personas un uzņemoties ar to saistītās sekas⁷².

68 — Skat. it īpaši spriedumu *T.* (C-373/13, EU:C:2015:413, 79. punkts un tajā minētā judikatūra).

69 — Spriedums *Zh. un O.* (C-554/13, EU:C:2015:377, 61. punkts).

70 — Par valsts drošības un sabiedriskās kārtības jēdzieniem bijušajā “kvalificēšanas” direktīvā skat. spriedumu *T.* (C-373/13, EU:C:2015:413, 80. punkts).

71 — Pēc analogijas skat. spriedumu *Zh. un O.* (C-554/13, EU:C:2015:377, 50. punkts).

72 — OV L 212, 12. lpp.

97. Tāpat arī fakts, ka pieteikuma iesniedzējs tiek turēts aizdomās par tāda sodāma akta izdarīšanu, kas valsts tiesībās kvalificēts kā noziedzīgs nodarījums, vai ir ticis notiesāts krimināllietā par šādu aktu, pats par sevi nevar pamatot to, ka viņš tiek aizturēts tādēļ, ka apdraud valsts drošību vai sabiedrisko kārtību⁷³. Faktiski aizturēšanas saskaņā ar strīdīgo tiesību normu preventīvais raksturs izslēdz iespēju, ka tās nolūks pats par sevi varētu būt sodīt pieteikuma iesniedzēju par viņa uzvedību pagātnē. Turklāt es norādu, ka citāds secinājums radītu grūtības attiecībā uz principu *non bis in idem*, jo tas pieļautu situāciju, kurā persona pēc tam, kad būtu notiesāta par vienu vai vairākiem pārkāpumiem un izcietusi ar to saistītos sodus, varētu atkal tikt “sodīta” par tiem pašiem pārkāpumiem, veicot aizturēšanu saskaņā ar strīdīgo tiesību normu.

98. Vēl šajā ziņā ir vērts precizēt, ka Tiesa savā spriedumā *El Dridi*⁷⁴ ir lēmusi, ka “atgriešanas” direktīva, it īpaši tās 15. un 16. pants, nepieļauj dalībvalsts tiesisko regulējumu, kas paredz brīvības atņemšanas soda piemērošanu trešās valsts valstspiederīgajam, kurš valstī uzturas nelikumīgi, tāpēc vien, ka tas, pārkāpjot rīkojumu noteiktā termiņā pamest šis valsts teritoriju, joprojām paliek minētajā teritorijā bez pamatota iemesla. Šāda veida sods faktiski varētu apdraudēt minētās direktīvas izvirzītā mērķa īstenošanu, proti, ieviest efektīvu trešo valstu valstspiederīgo, kuri valstī uzturas nelikumīgi, izraidīšanas un repatriācijas politiku⁷⁵. No tā izriet, ka pretēji tam, ko ir apgalvojusi Nīderlandes valdība, apstākļi, ka trešās valsts valstspiederīgajam pagātnē ir bijis piemērots šāds sods, nekādā veidā nevar būt par pamatu konstatējumam, ka šis valstspiederīgais pēc starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniegšanas būtu uzskatāms par *attiecīgajā brīdī esošu* draudu valsts drošībai vai sabiedriskajai kārtībai, viņa aizturēšanu pamatojot saskaņā ar strīdīgo tiesību normu.

99. Savukārt, kā būtībā ir norādījusi Beļģijas valdība, apdraudējuma valsts drošībai vai sabiedriskajai kārtībai konstatējums ne vienmēr nozīmē, ka kompetentajai valsts iestādei ir aizdomas, ka pieteikuma iesniedzējs *ir izdarījis* tādu sodāmu darbību, kas kvalificējama kā noziedzīgs nodarījums, vai, jo vairāk, ka tā spēj pierādīt, ka tā ir noticis, un pat ka pieteikuma iesniedzējs kādreiz jau ir bijis notiesāts šī iemesla dēļ. Ņemot vērā atbilstošo apstākļu kopuma izvērtējumu, nevar izslēgt, ka pieteikuma iesniedzējs rada faktisku, attiecīgajā brīdī esošu un pietiekami nopietnu apdraudējumu valsts drošībai vai sabiedriskajai kārtībai, jo pastāv nopietnas norādes, kas rada aizdomas par to, ka viņš var šādi rīkoties.

Strīdīgās tiesību normas autonomija attiecībā pret atgriešanas procedūru

100. Apstākļi, ka attiecībā uz pieteikuma iesniedzēju pirms patvēruma pieteikuma iesniegšanas ir pieņemts atgriešanas rīkojums vai pat viņš ticis notiesāts par izvairīšanos no šāda lēmuma izpildes, pats par sevi nav saistīts ar konstatējumu, saskaņā ar kuru šis pieteikuma iesniedzējs ir uzskatāms par faktisku, attiecīgajā brīdī esošu un pietiekami nopietnu apdraudējumu valsts drošībai vai sabiedriskajai kārtībai attiecīgajā dalībvalstī⁷⁶. Tā tas ir arī gadījumā, ja atgriešanas lēmums ir pieņemts pēc iepriekšējā patvēruma pieteikuma noraidīšanas⁷⁷. Pretēji tam, ko apgalvo Padome, fakts, ka pieteikuma iesniedzējs iesniedz “citu turpmāku pieteikumu” par starptautisko aizsardzību tajā pašā dalībvalstī pēc tam, kad ir ticis pieņemts galīgais lēmums pirmo turpmāko pieteikumu pasludināt par nepieņemamu, kā noteikts “procedūru” direktīvas 41. panta 1. punkta b) apakšpunktā, kurš ļauj dalībvalstīm atkāpties no minētā pieteikuma iesniedzēja tiesībām palikt valsts teritorijā, šajā ziņā faktiski nav būtisks.

73 — Pēc analogijas skat. spriedumu *Zh. un O.* (C-554/13, EU:C:2015:377, 50. punkts).

74 — C-61/11 PPU, EU:C:2011:268.

75 — Spriedums *El Dridi* (C-61/11 PPU, EU:C:2011:268, 59. punkts).

76 — Skat. arī šī viedokļa 98. punktu (pēdējais minētais tomēr konkrēti attiecas uz brīvības atņemšanas sodiem).

77 — Saskaņā ar “uzņemšanas” direktīvas 8. panta 3. punkta pirmās daļas *d)* apakšpunktu piekļuve iepriekšējai patvēruma procedūrai atkarībā no apstākļiem var tomēr būt uzskatāma par netiešu pierādījumu tam, ka pastāv saprātīgi pamati uzskatīt, ka pieteikuma iesniedzējs starptautiskās aizsardzības pieteikumu ir iesniedzis vienīgi tādēļ, lai kavētu vai traucētu atgriešanas lēmuma izpildi.

101. Šis pēdējais precizējums dod man iespēju aplūkot jautājumu par saikni starp strīdīgo tiesību normu un aizturēšanas pamatu, kas noteikts “uzņemšanas” direktīvas 8. panta 3. punkta pirmās daļas d) apakšpunktā. Šis pēdējais pamats attiecas uz tāda starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēja situāciju, kurš aizturēts, īstenojot atgriešanas procedūru saskaņā ar “atgriešanas” direktīvu, lai sagatavotos atgriešanai un/vai veiktu izraidīšanas procesu⁷⁸.

102. Spriedumā *Arslan*⁷⁹ Tiesai ir bijusi iespēja precizēt, ka “atgriešanas” direktīva nav piemērojama trešās valsts valstspiederīgajam, kurš ir iesniedzis patvēruma pieteikumu, laikposmā no minētā pieteikuma iesniegšanas līdz lēmuma pieņemšanai par šo pieteikumu pirmajā instancē vai attiecīgā gadījumā, ja šis lēmums ir pārsūdzēts, līdz pārsūdzības tiesvedības beigām. No tā izriet, ka šajā laikposmā patvēruma meklētāja aizturēšanu izraidīšanas nolūkos nevar pamatot ar “atgriešanas” direktīvas 15. pantu arī tad, ja pirms sava pieteikuma iesniegšanas minētais patvēruma meklētājs ir ticis aizturēts, pamatojoties uz šo pantu tādēļ, ka viņa uzvedība ir radījusi bažas, ka viņš varētu aizbēgt vai traucēt izraidīšanas procesu⁸⁰.

103. Taču Tiesa vēl pirms “uzņemšanas” direktīvas stāšanās spēkā ir uzskatījusi, ka tad, ja pieteikuma iesniedzējs, kurš aizturēts saskaņā ar pēdējās minētās direktīvas 15. pantu, varētu automātiski panākt savu atbrīvošanu tādēļ vien, ka iesniedz patvēruma pieteikumu, tiktu apdraudēts “atgriešanas” direktīvas mērķis nodrošināt trešo valstu valstspiederīgo, kuri dalībvalstī atrodas nelikumīgi, efektīvu atgriešanu⁸¹. Faktiski Tiesa ir uzsvērusi, ka šāda pieteikuma izskatīšanas procesa norise nekādā veidā nenozīmē, ka līdz ar to būtu jāizbeidz atgriešanas procedūra, kura varētu turpināties gadījumā, ja patvēruma pieteikums tiktu noraidīts⁸². Tādējādi ne bijusi “uzņemšanas” direktīva, ne bijusi “procedūru” direktīva neliedz, ka trešās valsts valstspiederīgais, kurš iesniedzis starptautiskās aizsardzības pieteikumu pēc tam, kad ir aizturēts saskaņā ar “atgriešanas” direktīvas 15. pantu, aizvien paliktu aizturēts, pamatojoties uz valsts tiesību normu, ja pēc visu būtisko apstākļu izvērtēšanas katrā individuālā gadījumā šķiet, ka šis pieteikums ir iesniegts vienīgi ar mērķi kavēt vai traucēt efektīvu atgriešanu un ka objektīvi būtu nepieciešams turpināt aizturēšanas pasākumu, lai izvairītos no iespējas, ka ieinteresētā persona galīgi izvairās no atgriešanas⁸³.

104. Tagad “uzņemšanas” direktīvas 8. panta 3. punkta pirmās daļas d) apakšpunktā ir precīzi noteikti aizturēšanas pasākumu gadījumi, kad dalībvalstis varētu izdot savus rīkojumus šāda veida situācijā. Aizturēšana saskaņā ar šo tiesību normu ir iespējama vienīgi tad, ja, no vienas puses, pieteikuma iesniedzējs brīdī, kad iesniedz savu starptautiskās aizsardzības pieteikumu, ir aizturēts saistībā ar atgriešanas procedūru atbilstoši “atgriešanas” direktīvai, lai sagatavotu viņa atgriešanu un/vai īstenotu izraidīšanas procesu, un, no otras puses, attiecīgā dalībvalsts var, pamatojoties uz objektīviem kritērijiem, pamatot to, ka pastāv saprātīgi pamati uzskatīt, ka pieteikuma iesniedzējs minēto pieteikumu ir iesniedzis vienīgi ar mērķi kavēt vai traucēt attiecībā uz viņu izdotā atgriešanas lēmuma izpildi. Tādējādi “uzņemšanas” direktīvas 8. panta 3. punkta pirmās daļas d) apakšpunkts nepārprotami *neattiecas* uz gadījumu, kurā ieinteresētajai personai brīdī, kad tā iesniedz savu patvēruma pieteikumu, vai nu nav atņemta brīvība, vai arī tā ir atņemta nesaistīti ar atgriešanas procedūru atbilstoši “atgriešanas” direktīvai.

78 — “Atgriešanas” direktīvas 15. pants.

79 — C-534/11, EU:C:2013:343, 49. punkts.

80 — Kā Tiesa to ir norādījusi, citējot spriedumu *Kadzoev* (C-357/09 PPU, EU:C:2009:741, 45. punkts), aizturēšana izraidīšanas nolūkā, kas reglamentēta “atgriešanas” direktīvā, un patvēruma meklētāja aizturēšana izriet no atšķirīgām tiesību sistēmām (spriedums *Arslan* (C-534/11, EU:C:2013:343, 52. punkts)).

81 — Spriedums *Arslan* (C-534/11, EU:C:2013:343, 60. punkts).

82 — Spriedums *Arslan* (C-534/11, EU:C:2013:343, 60. punkts).

83 — Spriedums *Arslan* (C-534/11, EU:C:2013:343, 63. punkts).

105. Tiesas sēdē būtībā tika ierosināts strīdīgo tiesību normu interpretēt tādā nozīmē, ka tā atļauj aizturēt trešās valsts valstspiederīgo, attiecībā uz kuru ir pieņemts atgriešanas lēmums, taču kurš līdz tam atrodas brīvībā, *pēc tam*, kad tas ir iesniedzis starptautiskās aizsardzības pieteikumu, pamatojot, ka šis pieteikums ir iesniegts tikai tāpēc, lai kavētu vai traucētu šī atgriešanas lēmuma izpildi. Es uzskatu, ka šāda interpretācija nebūtu izmantojama. Faktiski tā padarītu neefektīvu ne tikai iepriekšējā punktā noteikto “uzņemšanas” direktīvas 8. panta 3. punkta pirmās daļas d) apakšpunktā paredzēto pirmo nosacījumu. Tā arī nebūtu saderīga ar šīs direktīvas 8. panta 1. punktā paredzēto principu, jo tādā gadījumā aizturēšanas pamata izcelsme būtu saistīta ar starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniegšanu. Raugoties plašāk, šī interpretācija radītu grūtības saistībā ar Ženēvas konvencijas 31. pantu, kura īstenošanai tostarp ir paredzēts minētais 8. panta 1. punkts. Kā jau esmu uzsvērusi, “uzņemšanas” direktīvas 8. panta 3. punkta pirmās daļas d) apakšpunkts atļauj vienīgi noteiktos apstākļos *pagarināt* aizturēšanas pasākumu, kurš jau ir piemērots trešās valsts valstspiederīgajam, lai sagatavotu viņa atgriešanu un/vai īstenotu izraidīšanas procesu atgriešanas procedūras ietvaros.

106. Tādējādi viens pats apstāklis, ka attiecībā uz patvēruma meklētāju pirms viņa starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniegšanas ir ticis pieņemts galīgs atgriešanas lēmums, kuru šajā lietā papildina iecelošanas aizliegums, nav šķērslis, lai viņu pirmo reizi aizturētu saskaņā ar strīdīgo tiesību normu, ciktāl attiecīgā dalībvalsts konstatē, ka minētais pieteikuma iesniedzējs rada faktisku, attiecīgajā brīdī esošu un pietiekami nopietnu apdraudējumu valsts drošībai vai sabiedriskajai kārtībai⁸⁴.

107. Turklāt Komisija tiesas sēdē būtībā norādīja, ka strīdīgās tiesību normas mērķis varētu būt atļaut aizturēt starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju, ja ir piemērots izņēmums attiecībā uz viņa tiesībām uzturēties attiecīgās dalībvalsts teritorijā saskaņā ar “procedūru” direktīvas 9. panta 2. pantu, lasot to kopā ar tās pašas direktīvas 41. pantu. Tādā gadījumā strīdīgā tiesību norma atļautu aizturēt pieteikuma iesniedzēju, pat pirms tiek pieņemts lēmums par viņa starptautiskās aizsardzības pieteikumu, ja minētais pieteikuma iesniedzējs jau ir vairākkārt saņēmis atteikumu saistībā ar šādiem pieteikumiem, un viņš varētu izvairīties pildīt attiecībā uz viņu izdoto rīkojumu pamest valsts teritoriju.

108. Šāds arguments mani nepārlicina. Patiešām, tikko aprakstītajā situācijā pieteikuma iesniedzējs saskaņā ar hipotēzi “atgriešanas” direktīvas 2. panta 1. punkta izpratnē attiecīgās dalībvalsts teritorijā uzturas “nelikumīgi”. No tā izriet, ka ir piemērojamas pēdējās minētās direktīvas tiesību normas. Tātad iespējama aizturēšana izraidīšanas nolūkos noteikti ir iespējama saskaņā ar šīs direktīvas 15. pantu, lai sagatavotos atgriešanai un/vai veiktu izraidīšanas procesu. Tādējādi strīdīgajā tiesību normā nav nekāda “juridiskā vakuuma”, kas šajā situācijā būtu jāaizpilda.

109. Visbeidzot, pretēji tam, ko tiesas sēdē ir apgalvojis gan J. N., gan Nīderlandes valdība un Parlaments, es nesaskatu nekādu iemeslu strīdīgā noteikuma piemērošanu aprobežot vienīgi ar tādiem gadījumiem, kuros par attiecīgo pieteikuma iesniedzēju pirms viņa pieteikuma iesniegšanas ir pieņemts atgriešanas lēmums. Šādai interpretācijai nav nekāda pamatojuma strīdīgās tiesību normas formulējumā vai “uzņemšanas” direktīvā kopumā. Turklāt tā varētu nopietni kaitēt šīs tiesību normas efektīvai izmantošanai, ciktāl, pamatojoties uz to, dalībvalsts spēja novērst smagu apdraudējumu valsts drošībai vai sabiedriskajai kārtībai galvenokārt būtu atkarīga no iepriekšēja atgriešanas lēmuma pieņemšanas. Tādējādi apdraudējums, ar kuru dalībvalstij varētu nākties sastapties, varētu parādīties arī patvēruma pieteikuma izskatīšanas laikā, (vēl krietni) pirms ticis pieņemts atgriešanas lēmums⁸⁵.

84 — Šis apsvērumš, protams, ir spēkā vienīgi tad, ja kompetentā valsts iestāde vēl nav pieņēmusi galīgo lēmumu par starptautiskās aizsardzības pieteikumu un ja attiecīgā persona tādēļ joprojām ir “pieteikuma iesniedzējs” “uzņemšanas” direktīvas izpratnē. Skat. šī viedokļa 72. un 73. punktu.

85 — Šajā ziņā šī interpretācija atbilst principiem, kas izriet no LES 4. panta 2. punkta un LESD 72. panta, kurus esmu minējusi iepriekš atbilstošo tiesību normu izklāstā.

Ieceļošanas aizlieguma atbilstība

110. Kāda nozīme ir apstāklim, ka iepriekšējs atgriešanas lēmums ir ticis papildināts ar ieceļošanas aizliegumu “atgriešanas” direktīvas 11. panta izpratnē?

111. Manuprāt, šāds apstāklis nekādā gadījumā nav noteicošs. Patiesi, šīs tiesību normas 2. punktā ir noteikts, ka ieceļošanas aizliegums var tikt izdots uz laiku, kas ir ilgāks par pieciem gadiem, ja trešās valsts valstspiederīgais, kuram piemērots šis pasākums, ir uzskatāms par nopietnu apdraudējumu sabiedriskajai kārtībai, sabiedrības vai valsts drošībai. Tādējādi ieceļošanas aizliegums, kas pamatots ar šādiem apsvērumiem, kā to norāda Beļģijas, Grieķijas un Itālijas valdības, kā arī Padome, varētu būt tāds, kas liecina par to, ka patvēruma meklētājs ir uzskatāms par šādu apdraudējumu.

112. Taču saskaņā ar “atgriešanas” direktīvas 11. panta 5. punktu ieceļošanas aizliegums neskar tiesības uz starptautisko aizsardzību, kādas ieinteresētajai personai var būt saskaņā ar Savienības tiesībām, ja vien tā iesniedz pieteikumu, lai saņemtu šādu aizsardzību. Raugoties plašāk, šāds aizliegums neskar arī garantijas, kuras tiek piešķirtas saskaņā ar “uzņemšanas” direktīvu, ieskaitot aizsardzību pret aizturēšanu, kuru nevarētu attaisnot ar pamatiem, kuri ir minēti tās 8. panta 3. punkta pirmajā daļā. Tādējādi viens pats fakts, ka attiecībā uz pieteikuma iesniedzēju reiz pagātnē ir bijis izdots ieceļošanas aizliegums attiecīgajā dalībvalstī, pamatojot to ar valsts drošības vai sabiedriskās kārtības aizsardzību, brīdī, kad valsts kompetentā iestāde plāno iespējamu aizturēšanu, pamatojoties uz strīdīgo tiesību normu, neatbrīvo šo iestādi no pienākuma izvērtēt, vai šis pasākums varētu būt samērīgs, ņemot vērā attiecīgajā brīdī esošu apdraudējumu, kādu pieteikuma iesniedzējs rada valsts drošībai vai sabiedriskajai kārtībai⁸⁶.

Izņēmuma pasākums

113. Katrā ziņā “uzņemšanas” direktīvā ir ņemts vērā fakts, ka aizturēšana ir īpaši radikāls pasākums, kas īstenots attiecībā uz starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju, kuru var īstenot vienīgi izņēmuma apstākļos⁸⁷. Tādējādi saskaņā ar šīs direktīvas 8. panta 2. punktu dalībvalstij nav atļauts aizturēt patvēruma meklētāju, pamatojot ar to, ka tas nepieciešams, no vienas puses, lai “vajadzības gadījumā” aizsargātu valsts drošību vai sabiedrisko kārtību, un, no otras puses, “ja citus, mazāk ierobežojošus alternatīvus līdzekļus nav iespējams efektīvi piemērot”. Uz šādu aizturēšanu tāpat attiecas stingra prasība par samērīgumu. Apstākli, ka strīdīgā tiesību norma ir uzskatāma par pēdējo iespējamo līdzekli, apstiprina “uzņemšanas” direktīvas 8. panta 4. punkts, kurā ir minētas aizturēšanas alternatīvas, tostarp, piemēram, pienākums regulāri atrādīties iestādēm vai arī nemainīt dzīvesvietu (proti, bez aizturēšanas). Taču šādas alternatīvas nav piemērotas, piemēram, lai novērstu smagu apdraudējumu valsts drošībai vai sabiedriskajai kārtībai, kādu rada persona, kura, ņemot vērā saskaņotu pierādījumu kopumu, varētu veikt teroristisku uzbrukumu.

Nobeiguma piezīmes

114. Vēl es norādīšu, ka strīdīgās tiesību normas interpretācija, kādu esmu izklāstījusi iepriekš, neliedz dalībvalstij, pamatojoties uz citu “uzņemšanas” direktīvas 8. panta 3. punkta pirmajā daļā minēto pamatu, noteikt, ka starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju var aizturēt, ja pastāv aizbēgšanas risks. Patiesi, 8. panta 3. punkta pirmās daļas b) apakšpunktā ir noteikts, ka šādā gadījumā var izdot rīkojumu par aizturēšanu, ciktāl tā ir nepieciešama, lai valsts kompetentās iestādes varētu konstatēt

86 — Es piebīdīšu, ka ieceļošanas aizliegumam ir vispārējs preventīvs raksturs (“mēs nevēlamies, lai šis ārvalstnieks no jauna iekļūst mūsu teritorijā”), bet strīdīgā tiesību norma paredz novērst konkrētāku apdraudējumu valsts drošībai un sabiedriskajai kārtībai, ko rada persona, kura jau atrodas attiecīgās dalībvalsts teritorijā.

87 — Skat. minētās direktīvas preambulas 15. apsvērumu.

faktus, uz kuriem balstīts starptautiskās aizsardzības pieteikums⁸⁸. Aplūkojot to atsevišķi, šāda riska pastāvēšana nevar būt par pamatu konstatējumam, ka starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējs rada apdraudējumu valsts drošībai vai sabiedriskajai kārtībai strīdīgās tiesību normas izpratnē.

115. Šāda interpretācija arī neskar iespēju, kāda ir dalībvalstīm, aizturēt patvēruma meklētāju, lai pārbaudītu viņa identitāti vai pilsonību, vai arī lemtu par viņa tiesībām ieceļot minētās dalībvalsts teritorijā, it īpaši, ja attiecībā uz šo patvēruma meklētāju nav iespējams piemērot mazāk ierobežojošus piespiedu pasākumus. “Uzņemšanas” direktīvas 8. panta 3. punkta pirmās daļas a) un c) apakšpunktā faktiski ir skaidri noteikts, ka aizturēšanu var balstīt uz šādiem pamatiem, ciktāl ir ievērotas šajā direktīvā noteiktās garantijas saistībā ar aizturēšanu⁸⁹.

Strīdīgās tiesību normas spēkā esamība

116. Lai aizturēšanas pasākums saskaņā ar strīdīgo tiesību normu būtu saderīgs ar Hartas 6. pantu, tam jābūt paredzētam likumā, jāievēro tiesību uz brīvību un drošību satura būtība un, ievērojot samērīguma principu, tam jābūt nepieciešamam un faktiski jāatbilst Savienības atzītiem vispārējo interešu mērķiem vai nepieciešamībai aizsargāt trešo personu tiesības un brīvības. Kā esmu to norādījusi šī viedokļa 60. punktā, tas nozīmē, ka ir jāpārbauda, vai šāds aizturēšanas pasākums, no vienas puses, ir viens no izņēmumiem, kas paredzēti ECPAK 5. panta 1. punktā, un, no otras puses, to īstenojot tiek ievērots citu garantiju kopums, kas paredzētas minētā panta 2.–5. punktā. Tagad sīkāk aplūkošu šīs prasības. Turpmākā izklāstījuma mērķis nav norādīt visu Eiropas Cilvēktiesību tiesas atbilstīgo judikatūru, kas attiecas uz iejaukšanos tiesībās uz brīvību un drošību, kuras ir garantētas ECPAK 5. pantā un plašāk Hartas 6. pantā. Tas aprobežojas tikai ar to, kas šķiet nepieciešams, lai atbildētu uz Tiesai uzdoto jautājumu par spēkā esamību.

Vai strīdīgā tiesību norma ir tāda, uz kuru attiecas viens vai otrs izņēmums, kas pieļaujams saistībā ar tiesībām uz brīvību un drošību?

117. No Eiropas Cilvēktiesību tiesas pastāvīgās judikatūras, kura pilnībā attiecas uz Hartas 6. panta interpretāciju, izriet, ka ECPAK 5. panta 1. punkta a)–f) apakšpunktos ir iekļauts pilnīgs to pamatu uzskaitījums, kuri atļauj veikt aizturēšanu, un šāds pasākums nav likumīgs, ja tas nav pamatots ar vienu no šiem pamatiem⁹⁰. Šie pamati ir jāinterpretē šauri, jo tie ir tiesību uz brīvību un drošību izņēmums⁹¹.

118. Vispirms es norādu, ka, ņemot vērā strīdīgajā tiesību normā paredzētā aizturēšanas pamata tīri preventīvo raksturu, ko esmu uzsvērusi iepriekš⁹², aizturēšanas pasākuma rīkojums atbilstoši šai normai nekādā gadījumā nevar būt saistīts ar tiesību uz brīvību un drošību izņēmumu, kas paredzēts ECPAK 5. panta 1. punkta a) apakšpunktā. Šis izņēmums faktiski paredz, ka tiesa var piespriest ar brīvības atņemšanu saistītu *sodu*, proti, tam nav nekāda sakara ar preventīviem pasākumiem⁹³.

88 — Turklāt Tiesai “atgriešanas” direktīvas interpretācijas ietvaros jau ir bijusi iespēja precizēt, ka jēdziens “aizbēgšanas risks” atšķiras no jēdziena “draudi sabiedriskajai kārtībai”. Skat. spriedumu *Zh.* un *O.* (C-554/13, EU:C:2015:377, 56. punkts un tajā minētā judikatūra). Tas pats *a fortiori* attiecas arī uz jēdzienu “valsts drošība”.

89 — Kā esmu to norādījusi šī viedokļa 53. punktā, es šeit neizskatīšu lietā C-18/16 *K.* izvirzīto jautājumu par a) un b) punktu spēkā esamību, ņemot vērā Hartas 6. pantu.

90 — Skat. it īpaši ECT spriedumu *Saadi* pret Apvienoto Karalisti (Lielā palāta), Nr. 13229/03, 43. punkts, *CEDH* 2008, un spriedumu *Stanev* pret Bulgāriju (Lielā palāta), Nr. 36760/06, 144. punkts, *CEDH* 2012.

91 — Skat. it īpaši ECT 2013. gada 19. septembra spriedumu *Velinov* pret bijušo Dienvidslāvijas Republiku Maķedoniju, Nr. 16880/08, 49. punkts.

92 — Skat. šī viedokļa 93.–99. punktu.

93 — Skat. it īpaši ECT 1980. gada 6. novembra spriedumu *Guzzardi* pret Itāliju, 100. punkts, A sērija Nr. 39.

119. Patvēruma meklētāja aizturēšana saskaņā ar strīdīgo tiesību normu tās piemērojamības robežās, kādas iepriekš esmu apzinājusi, tomēr ir saistīta ar vairākiem citiem izņēmumiem, kuri ir minēti ECPAK 5. pantā.

120. Pirmais no tiem ir paredzēts ECPAK 5. panta 1. punkta c) apakšpunktā, kurš būtībā attiecas uz preventīvu aizturēšanu⁹⁴. Eiropas Cilvēktiesību tiesa šajā ziņā ir spriedusi, ka aizturēšanas pamats saistībā ar nepieciešamību aizkavēt, ka persona izdara pārkāpumu, neatbilst vispārējai prevencijas politikai, kas tiek īstenota attiecībā uz personu vai tādu personu kategoriju, kas uzskatāmas par bīstamām, jo tām ir nepārtraukta nosliece uz noziedzību. Šis pamats nodrošina dalībvalstīm līdzekli, kas ļauj novērst konkrētu un noteiktu pārkāpumu⁹⁵. Tas atļauj vienīgi aizturēšanu, pamatojoties uz rīkojumu kriminālprocesa ietvaros⁹⁶. Tas izriet no šī pamata formulējuma, kas jālasa kopā ar, no vienas puses, 5. panta 1. punkta a) apakšpunktu un, no otras puses, šī panta 3. punktu, ar kuru kopā tas veido vienu veselumu un kurā it īpaši ir precizēts, ka šāds izņēmums attiecībā uz tiesībām uz brīvību un drošību nozīmē arī to, ka attiecīgā persona nekavējoties nododama tiesnesim vai citai amatpersonai, kura saskaņā ar likumu ir pilnvarota īstenot tiesu varu, un ka persona ir pakļaujama tiesas procesam saprātīgās laika robežās vai līdz tiesas procesam atbrīvojama⁹⁷. Šādas procedūras mērķis, kad personai brīvība ir atņemta, lai novērstu pārkāpuma izdarīšanu, varētu būt, lai panāktu kriminālsoda piemērošanu šai personai par šī pārkāpuma sagatavošanas darbībām⁹⁸. Tomēr kriminālprocesa prasība nenozīmē, ka apcietināšanas un aizturēšanas rīkojumu nevar izdot administratīva iestāde (kā piemērā, kuru esmu minējusi šī viedokļa 87. punktā), jo Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir spriedusi, ka ECPAK 5. panta 3. punkts ir paredzēts tieši, lai nodrošinātu policijas vai administratīvas iestādes rīkojuma, ar kuru atņemta brīvība, ātru un automātisku izskatīšanu tiesā saskaņā ar minētā panta 1. punkta c) apakšpunktu⁹⁹.

121. Turklāt ir skaidrs, ka strīdīgās tiesību normas autonomija, salīdzinot ar atgriešanas procedūru, uz ko esmu norādījusi šī viedokļa 100.–109. punktā, protams, neizslēdz to, ka aizturēšana, par kuru rīkojums izdots šādā kontekstā, iekļaujas atgriešanas procedūrā, ja pirms starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniegšanas par attiecīgo pieteikuma iesniedzēju ir pieņemts atgriešanas lēmums. Šādā gadījumā šo aizturēšanas pasākumu var pamatot, ņemot vērā otro izņēmumu, kas minēts ECPAK 5. panta 1. punkta f) apakšpunktā.

122. Kā esmu norādījusi¹⁰⁰, no Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūras izriet, ka pēdējā minētā tiesību norma nosaka vienīgi to, lai *izraidīšanas procedūra* būtu *īstenošanas procesā*. Tādējādi tā nepiedāvā tādu pašu aizsardzību kā ECPAK 5. panta 1. punkta c) apakšpunkts un it īpaši tādēļ arī neparedz tūlītēju nodošanu tiesai, kā tas attiecībā uz brīvības atņemšanas gadījumiem, pamatojoties uz 5. panta 1. punkta c) apakšpunktu, prasīts minētā 5. panta 3. punktā. Eiropas Cilvēktiesību tiesa savā spriedumā *Nabil* u.c. pret Ungāriju ir norādījusi, ka tikai tas vien, ka persona, attiecībā uz kuru ir izdots izraidīšanas rīkojums, ir iesniegusi patvēruma pieteikumu, nebūt nenozīmē, ka šīs personas aizturēšana vairs neparedz tās izraidīšanu, jo gadījumā, ja minētais pieteikums tiktu noraidīts, varētu no jauna rasties iespēja izpildīt izraidīšanas rīkojumu¹⁰¹. Šajā ziņā pastāv analogija ar pamatojumu, kāds norādīts sprieduma *Arslan* 60. punktā¹⁰².

94 — Esmu norādījusi piemēru šī viedokļa 87. punktā.

95 — Skat. it īpaši ECT 1997. gada 27. maija spriedumu *Eriksen* pret Norvēģiju, 86. punkts, *Recueil des arrêts et décisions* 1997-III, kā arī spriedumu *M.* pret Vāciju, Nr. 19359/04, 89. punkts, *CEDH* 2009.

96 — Skat. it īpaši ECT 1989. gada 22. februāra spriedumu *Ciulla* pret Itāliju, 38. punkts, A sērija Nr. 148, kā arī 2013. gada 7. marta spriedumu *Ostendorf* pret Vāciju, Nr. 15598/08, 68. un 85. punkts.

97 — Skat. it īpaši ECT 2005. gada 24. marta spriedumu *Epple* pret Vāciju, Nr. 77909/01, 35. punkts.

98 — ECT spriedums *Ostendorf* pret Vāciju, minēts iepriekš, 86. punkts.

99 — Skat. it īpaši ECT 1984. gada 24. maija spriedumu *De Jong, Baljet* un *Van den Brink* pret Nīderlandi, 51. punkts, A sērija Nr. 77.

100 — Skat. šā viedokļa 62. punktu.

101 — ECT spriedums *Nabil* u.c. pret Ungāriju, minēts iepriekš, 38. punkts.

102 — C-534/11, EU:C:2013:343, 60. punkts.

123. Taču vienīgi izraidīšanas vai izdošanas procedūras norise pamato brīvības atņemšanu, ciktāl minētā procedūra tiek īstenota ar pienācīgu rūpību¹⁰³. Līdz ar to otrais izņēmums, kas paredzēts ECPAK 5. panta 1. punkta f) apakšpunktā, brīvības atņemšanu patvēruma meklētājam var pamatot vienīgi tostarp, ciktāl viņa starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniegšanas dēļ no tiesību sistēmas neizzūd par viņu pieņemtais izraidīšanas rīkojums¹⁰⁴. Turklāt brīvības atņemšanas pasākumu var pamatot ar minētā 5. panta 1. punkta f) apakšpunktu vienīgi tad, ja tas tiek īstenots labticīgi, ja tas ir cieši saistīts ar attiecīgās valdības minēto aizturēšanas pamatu, ja aizturēšanas vieta un apstākļi ir atbilstīgi un, visbeidzot, ja šī pasākuma ilgums nepārsniedz saprātīgu termiņu, kas nepieciešams izvīzītā mērķa sasniegšanai¹⁰⁵. Savienības tiesībās ne “uzņemšanas” direktīvā, ne “procedūru” vai “atgriešanas” direktīvā nekas neliedz ievērot šīs prasības.

124. Es nenoliedzu arī iespēju, ka aizturēšana saskaņā ar strīdīgo tiesību normu, kā to apgalvo Beļģijas valdība, Padome un Komisija, varētu būt saistīta ar otro izņēmumu, kas paredzēts ECPAK 5. panta 1. punkta b) apakšpunktā, pieļaujot to, ka personai tiek atņemta brīvība, lai garantētu likumā noteikta pienākuma izpildi. Savā spriedumā *Ostendorf* pret Vāciju, minēts iepriekš, Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir atzinusi, ka aizturēšanu varētu pamatot ar šo tiesību normu, lai novērstu tāda pārkāpuma izdarīšanu, kas saistīts ar sabiedriskās kārtības traucēšanu, piedaloties huligānu rīkotā kautiņā, lai gan šādas aizturēšanas mērķis nebūtu attiecīgo personu nodot kompetentai tiesu iestādei, un minētā aizturēšana tādējādi izrietētu no ECPAK 5. panta 1. punkta c) apakšpunkta¹⁰⁶. Tomēr vēl ir nepieciešams, lai tiesību aktos šāda aizturēšana būtu atļauta, lai piespiestu ieinteresēto personu izpildīt īpašu un konkrētu pienākumu, kas uz to attiecas un kuru tā līdz tam brīdim nav pildījusi¹⁰⁷. Saistībā ar aizturēšanu, kuras mērķis ir novērst pārkāpuma izdarīšanu, tas jo īpaši nozīmē, ka ar pietiekamu precizitāti ir jānosaka šī pārkāpuma nenovēršamas izdarīšanas vieta un laiks, kā arī potenciālie cietušie¹⁰⁸.

125. Padome un Komisija vēl apgalvo, ka nevar noliegt, ka aizturēšanas pasākums saskaņā ar strīdīgo tiesību normu ir saistīts ar izņēmumu, kas paredzēts ECPAK 5. panta 1. punkta e) apakšpunktā, kurā it īpaši ir paredzēta iespēja aizturēt alkoholiķi, narkomānu vai klaidoni¹⁰⁹. Šajā ziņā Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir lēmusi, ka tostarp šīm personām drīkst atņemt brīvību ar šādu pamatojumu tādēļ, ka tās ir uzskatāmas par apdraudējumu sabiedriskajai kārtībai¹¹⁰. Tomēr es atgādinu strīdīgās tiesību normas šauru piemērojamību, kuru esmu precizējusi šī viedokļa 77.–115. punktā un kuras piemērošana it īpaši nozīmē to, ka faktiskie vai tiesību apstākļi, kas attiecas uz pieteikuma iesniedzēja situāciju, varētu atklāt to, ka viņa uzvedība pamato viņa aizturēšanu, jo viņš rada faktisku, attiecīgajā brīdī esošu un pietiekami nopietnu apdraudējumu valsts drošībai vai sabiedriskajai kārtībai. Šajā kontekstā man ir nopietnas šaubas, vai saskaņā ar strīdīgo tiesību normu izdoto aizturēšanas rīkojumu varētu pamatot ar šo izņēmumu.

103 — Skat. arī šī viedokļa 62. punktā minēto judikatūru.

104 — Tādējādi atgriešanas lēmumam nebūtu jāzaudē spēks, kā tas, šķiet, ir noticis pamatlietā (skat. šī viedokļa 35. punktu).

105 — Skat. it īpaši spriedumu *A. u.c. pret Apvienoto Karalisti* (Lielā palāta), minēts iepriekš, 164. punkts.

106 — ECT spriedums *Ostendorf* pret Vāciju, minēts iepriekš, 90.–103. punkts.

107 — ECT spriedums *Ostendorf* pret Vāciju, minēts iepriekš, 90. punkts. Skat. arī ECT spriedumu *Epplé* pret Vāciju, minēts iepriekš, 37. punkts.

108 — ECT spriedums *Ostendorf* pret Vāciju, minēts iepriekš, 90. punkts.

109 — Tādējādi, iedvesmojoties no Beļģijas tiesībām, Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir lēmusi, ka par “klaidoni” var uzskatīt personas, kurām nav ne dzīvesvietas, ne iztikas līdzekļu un kuras parasti nestrādā un tām nav nekādas nodarbošanās (ECT 1971. gada 18. jūnija spriedums *De Wilde, Ooms un Versyp* pret Beļģiju, 68. punkts, A sērija Nr. 12). Taču šī judikatūra ir ļoti sena, un man bažas rada jautājums par to, vai tā ir atbilstīga arī mūsdienu apstākļiem.

110 — Šajā ziņā it īpaši skat. ECT spriedumu *Enhorn* pret Zviedriju, Nr. 56529/00, 43. punkts un tajā minētā judikatūra, *CEDH* 2005-I.

Citu garantiju ievērošana saistībā ar iejaukšanos tiesībās uz brīvību un drošību

126. Hartas 6. pantā, lasot to kopā ar ECPAK 5. pantu, ir noteikta virkne gan būtisku, gan procesuālas kārtības papildu garantiju¹¹¹.

127. *Pirmkārt*, jebkādiem iejaukšanās pasākumiem tiesībās uz brīvību un drošību ir jābūt likumīgiem. Saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru šī prasība galvenokārt nozīmē to, ka aizturēšanai ir jāatbilst valsts tiesību aktos paredzētajām procedūras pamata normām¹¹². To apstiprina Hartas 52. panta 1. punkts, saskaņā ar kuru jebkuram tiesību un brīvību īstenošanas ierobežojumam, kas noteikts Hartā, ir jābūt paredzētam likumā. Attiecībā uz tādu aizturēšanas gadījumu, kāds tiek aplūkots pamatlietā, šī prasība ir saistīta ar “uzņemšanas” direktīvā un piemērojamajās valsts tiesībās paredzēto atbilstīgo tiesību normu kopuma ievērošanu.

128. ECPAK 5. panta 1. punktā it īpaši ir prasīts, lai ikviena aizturēšana atbilstu mērķim aizsargāt personu no *patvaļīgas* rīcības, jo likumīga brīvības atņemšana saskaņā ar valsts tiesību aktiem tomēr var izrādīties patvaļīga un tādējādi nesaderīga ar ECPAK¹¹³. Šis nosacījums tostarp paredz, ka tad, ja tiek īstenots ar brīvības atņemšanu saistīts pasākums, tajā nedrīkst konstatēt nekādas iestāžu ļaunprātības vai kļūdišanās pazīmes, tam jāatbilst ECPAK 5. panta 1. punkta atbilstīgajā daļā atļautajam ierobežojumu mērķim, ir jāpastāv saiknei starp pamatu, kāds ir minēts, lai pamatotu atļautu aizturēšanu, un aizturēšanas vietu un arī aizturēšanas režīmu, kā arī jāpastāv samērīguma saiknei starp minēto aizturēšanas pamatu un attiecīgo aizturēšanu¹¹⁴. Aizturēšana ir tik nopietns pasākums, ka tas ir attaisnojams vienīgi kā pēdējais iespējamais līdzeklis, ja pārējie, mazāk stingrie pasākumi ir uzskatīti par nepietiekamiem un ir izrādījušies nepietiekami, lai aizsargātu personīgās vai sabiedrības intereses, kuru dēļ aizturēšana tiek pieprasīta¹¹⁵.

129. Garantijas pret patvaļīgu aizturēšanu ir iekļautas “uzņemšanas” direktīvā¹¹⁶. Atgādināšu, ka aizturēšana saskaņā ar šīs direktīvas 8. pantu ir pēdējais iespējamais līdzeklis, par kuru var lemt vienīgi tādā gadījumā un tiktāl, ciktāl “citus, mazāk ierobežojošus alternatīvus līdzekļus [neesot] iespējams efektīvi piemērot”¹¹⁷. Arī tad, ja šāda aizturēšana principā ir iespējama, attiecīgo rīkojumu var izdot, “aiztur[ot] tikai uz cik iespējams īsu laiku un patur[ot] apcietinājumā tikai, kamēr ir piemērojami 8. panta 3. punktā paredzētie pamati”¹¹⁸. Šie noteikumi atgādina par samērīguma prasību, kas attiecināma uz visiem Hartā garantēto tiesību un brīvību īstenošanas ierobežojumiem¹¹⁹.

130. *Otrkārt*, strīdīgās tiesību normas īstenošana prasa, lai tiktu ievērots tiesiskās noteiktības princips. Tādēļ ir būtiski, lai tiktu skaidri definēti aizturēšanas nosacījumi un lai paša tiesību akta piemērošana būtu paredzama, lai tiktu izpildīts likumības kritērijs, kas prasa, lai ikviens tiesību akts būtu pietiekami precīzs, lai pilsonis varētu, ja viņam būtu nepieciešams padoms, saprātīgi paredzēt, ņemot vērā lietas apstākļus, sekas, kādas var radīt noteikta rīcība¹²⁰.

111 — Vispārējam pārskatam par aizsardzību, kāda tiek nodrošināta saskaņā ar ECPAK 5. pantu, skat. *Guide sur l'article 5 – Droit à la liberté et à la sûreté*, Publications du Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2014, kas pieejams interneta vietnē www.echr.coe.int (*Jurisprudence – Analyse jurisprudentielle – Guides sur la jurisprudence*).

112 — Skat. it īpaši ECT spriedumu *Saadi* pret Apvienoto Karalisti (Lielā palāta), minēts iepriekš, 67. punkts, un 2013. gada 23. jūlija spriedumu *Suso Musa* pret Maltu, Nr. 42337/12, 92. punkts.

113 — Skat. it īpaši ECT spriedumu *Saadi* pret Apvienoto Karalisti, minēts iepriekš, 67. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī spriedumu *Suso Musa* pret Maltu, minēts iepriekš, 92. punkts un tajā minētā judikatūra.

114 — Skat. it īpaši ECT spriedumu *Saadi* pret Apvienoto Karalisti, minēts iepriekš, 68.–74. punkts, kā arī 2012. gada 18. septembra spriedumu *James, Wells* un *Lee* pret Apvienoto Karalisti, Nr. 25119/09, 57715/09 un 57877/09, 191.–195. punkts.

115 — Skat. it īpaši ECT spriedumu *Saadi* pret Apvienoto Karalisti, minēts iepriekš, 70. punkts un minētā judikatūra.

116 — Te es atsaucos arī uz izklāstījumu saistībā ar strīdīgās tiesību normas piemērojamību, it īpaši šī viedokļa 88.–113. punktā.

117 — “Uzņemšanas” direktīvas 8. panta 2. punkta beigu daļa.

118 — “Uzņemšanas” direktīvas 9. panta 1. punkts.

119 — Hartas 52. panta 1. punkts.

120 — Skat. it īpaši ECT 2011. gada 5. aprīļa spriedumu *Rahimi* pret Grieķiju, Nr. 8687/08, 105. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī spriedumu *R.U.* pret Grieķiju, minēts iepriekš, 91. punkts un tajā minētā judikatūra.

131. Attiecībā uz aizturēšanas pasākumu, par kuru rīkojums ir izdots atbilstoši strīdīgajai tiesību normai, protams, ir jāatzīst, ka pēdējā minētā ir formulēta ļoti vispārīgi. Tomēr tiesiskās noteiktības prasības ievērošanas dēļ ir jāņem vērā ne tikai šī tiesību norma, bet arī valsts tiesības, saskaņā ar kurām tā tiek īstenota, un vajadzības gadījumā arī citas saistītās valsts tiesību normas. Tādēļ, kā to būtībā apgalvo Itālijas valdība un Parlaments, ikvienai dalībvalstij, kura paredz, ka var tikt izdots aizturēšanas pasākuma rīkojums, pamatojoties uz strīdīgo tiesību normu, ir pietiekami skaidri jādefinē gadījumi, kuros tā ir piemērojama.

132. *Treškārt*, ikviena apcietinātā persona vienkāršā tai saprotamā valodā ir jāinformē par tās aizturēšanas juridiskajiem un faktiskajiem iemesliem¹²¹. Šāds pamatojums ir nepieciešams, lai ļautu ieinteresētajai personai, kurai ir atņemta brīvība, aizstāvēt savas tiesības pēc iespējas labākos apstākļos un, apzinoties lietas apstākļus, nolemt, vai ir lietderīgi vērsties kompetentā tiesā, lai tā pilnībā varētu pārbaudīt attiecīgā lēmuma likumību¹²².

133. Šī prasība norādīt pamatojumu ir atspoguļota “uzņemšanas” direktīvas 9. panta 2. un 4. punktā, kura 2. punkts attiecas uz paša lēmuma, ar kuru tiek izdots aizturēšanas rīkojums, pamatojumu, bet 4. punkts attiecas uz informāciju, kura ir jāpaziņo pieteikuma iesniedzējam uzreiz pēc viņa aizturēšanas. Attiecībā uz aizturēšanas pasākumu, pamatojoties uz strīdīgo tiesību normu, šajā pamatojumā obligāti ir jābūt iekļautam skaidram un precīzam to iemeslu izklāstam, kuru dēļ kompetentā valsts iestāde ir uzskatījusi, ka pieteikuma iesniedzējs rada faktisku, attiecīgajā brīdī esošu un pietiekami nopietnu apdraudējumu attiecīgās dalībvalsts drošībai vai sabiedriskajai kārtībai. Ņemot vērā noteikumus, kas iekļauti “uzņemšanas” direktīvas 8. panta 2. punktā, šai iestādei ir arī pietiekami sīki jāizklāsta, kādēļ tā ir uzskatījusi, ka, lai aizsargātu valsts drošību vai sabiedrisko kārtību, nav bijis lietderīgi piemērot citu, mazāk ierobežojošu pasākumu¹²³.

134. *Ceturtkārt*, jebkādiem iejaukšanās tiesībās uz brīvību un drošību pasākumiem ir jāievēro procesuālās garantijas. Tādējādi attiecībā uz brīvības atņemšanu, pamatojot to ar ECPAK 5. panta 1. punkta c) apakšpunktā paredzēto izņēmumu, esmu jau norādījusi, ka tas nozīmē, ka attiecīgā persona (starpautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējs gadījumā, ja šī brīvības atņemšana ir notikusi saskaņā ar strīdīgo tiesību normu) nekavējoties ir nododama tiesnesim vai citai amatpersonai, kura saskaņā ar likumu ir pilnvarota īstenot tiesu varu, un ka persona ir pakļaujama tiesas procesam saprātīgās laika robežās vai līdz tiesas procesam atbrīvojama¹²⁴. Tātad, kā esmu jau norādījusi, “uzņemšanas” direktīvas 9. panta 3. punktā ir īpaši paredzēts ne tikai tas, ka *ex officio* (proti, neatkarīgi no pieteikuma iesniedzēja prasības) ir jāveic administratīvās iestādes norīkotās aizturēšanas likumības pārbaude tiesā, kas jāveic pēc iespējas ātrāk uzreiz pēc aizturēšanas, bet arī tas, ka attiecīgais pieteikuma iesniedzējs ir nekavējoties jāatbrīvo, ja tiek nolemts, ka šī aizturēšana nav bijusi likumīga.

135. Vispārīgāk – jebkura persona, kurai aresta vai aizturēšanas ceļā atņemta brīvība, var ierosināt procesu, kurā tiesa nekavējoties nosaka viņa aizturēšanas likumīgumu un nolemj viņu atbrīvot, ja aizturēšana nav bijusi likumīga¹²⁵. ECPAK 5. panta 4. punktā un plašāk Hartas 6. pantā tiek prasīta samērā plaša pārbaude, lai tā attiektos uz katru nosacījumu, kas jāizpilda, lai personas aizturēšana būtu uzskatāma par likumīgu ECPAK 5. panta 1. punkta izpratnē¹²⁶. Jau atkal – “uzņemšanas”

121 — ECPAK 5. panta 2. punkts, kā arī ECT 2009. gada 22. septembra spriedums *Abdolkhani* un *Karimnia* pret Turciju, Nr. 30471/08, 136. punkts.

122 — Pēc analogijas skat. spriedumu *Mahdi* (C-146/14 PPU, EU:C:2014:1320, 45. punkts un tajā minētā judikatūra).

123 — Tomēr es *a priori* neizslēdzu iespēju, ka nepieciešamā pamatojuma apjoms saskaņā ar strīdīgo tiesību normu izdota aizturēšanas rīkojuma kontekstā varētu tikt ierobežots tieši attiecībā uz mērķi aizsargāt valsts drošību. Tādējādi izņēmuma gadījumos pastāv iespēja, ka kompetentā iestāde nevēlas pieteikuma iesniedzējam izpaust zināmus elementus, kuri ir viņa aizturēšanas lēmuma pamatā, atsaucoties uz iemesliem, kas saistīti ar valsts drošību. Taču šis jautājums jau pārsniedz šīs tiesvedības robežas, tāpēc es to šeit turpmāk neaplūkošu.

124 — Skat. šī viedokļa 120. punktu.

125 — ECPAK 5. panta 4. punkts.

126 — ECT spriedums *Rahimi* pret Grieķiju, minēts iepriekš, 113. punkts un tajā minētā judikatūra.

direktīva nerada nekādus šķēršļus tam, lai dalībvalstis ievērotu minēto prasību, īstenojot šo tiesību normu. Gluži pretēji, noteikumi, kas ietverti šīs direktīvas 9. panta 3. un 5. punktā, ir paredzēti, lai garantētu tās ievērošanu gadījumā, kad patvēruma meklētājs tiek aizturēts, pamatojoties uz minētās direktīvas 8. pantu¹²⁷.

136. Visbeidzot, *piektkārt*, ECPAK 5. panta 5. punktā ir noteikts, ka ikvienai personai, kurai ir atņemta brīvība, neievērojot noteikumu kopumu, kas izriet no minētā panta pirmajiem četriem punktiem, ir tiesības uz kompensāciju. Ņemot vērā Paskaidrojumus attiecībā uz Hartas 6. pantu, tas pats attiecas arī uz šo pēdējo minēto tiesību normu. “Uzņemšanas” direktīvā nav ietverta īpaša tiesību norma, kas noteiktu, ka dalībvalstīm ir jāparedz šādas tiesības uz kompensāciju. Tomēr ir jāņem vērā šāda Savienības akta normatīvā īpatnība, jo tas, kā izriet no LESD 288. panta trešās daļas, no vienas puses, dalībvalstīm, kurām tas adresēts, uzliek saistības attiecībā uz sasniedzamo rezultātu, bet, no otras puses, atstāj šo valstu iestāžu kompetencē to īstenošanas veidu un metodes. Tātad saskaņā ar “uzņemšanas” direktīvas preambulas 35. apsvērumu tā ir paredzēta, lai veicinātu it īpaši Hartas 6. panta piemērošanu. Tāpēc šādos apstākļos ir jāsecina, ka šī direktīva atstāj dalībvalstīm visu nepieciešamo rīcības brīvību, lai tās izpildītu iepriekš minētās prasības.

137. Noslēgumā, lai gan strīdīgā tiesību norma, protams, pieļauj iejaukšanos ar Hartas 6. pantu garantētajās tiesībās uz brīvību un drošību, šim ierobežojumam, ciktāl šī tiesību norma tiek interpretēta tā, kā esmu izklāstījis šajā viedoklī, ir ne tikai jābūt noteiktam likumā, bet arī jāievēro šo tiesību satura būtība un tam jābūt nepieciešamam, lai ļautu dalībvalstīm atbilstoši LES 4. panta 2. punktā, kā arī LESD 72. pantā atspoguļotajiem principiem efektīvi cīnīties pret savas valsts drošības vai sabiedriskās kārtības apdraudējumiem. Tiesai šajā lietā uzdotā jautājuma par spēkā esamību pārbaudē nav konstatēts neviens apstāklis, kas liktu apšaubīt strīdīgās tiesību normas spēkā esamību.

138. Tomēr vēlos uzsvērt, ka šie secinājumi, kas izriet no strīdīgās tiesību normas saderības ar Hartas 6. pantu objektīvas vērtēšanas, nekādā veidā neskar to, kāds lēmums būtu jāpieņem saistībā ar *J. N.* iesniegto apelācijas sūdzību iesniedzējtiesā. Tādējādi tikai iesniedzējtiesas kompetencē tajā uzsāktās tiesvedības ietvaros ir lemt par jautājumu, vai attiecīgais aizturēšanas pasākums, kas tiek aplūkots pamatlietā, ir vai nav saskaņā ar Hartas 6. pantu, lasot to ECPAK 5. panta gaismā.

Secinājumi

139. Ņemot vērā visus šos apsvērumus, es iesaku Tiesai nospriest:

- Izvērtējot jautājumu, kuru Eiropas Savienības Tiesai uzdeva *Raad van State* (Valsts Padome, Nīderlande), netika atklāts neviens apstāklis, kas liktu apšaubīt Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Direktīvas 2013/33/ES, ar ko nosaka standartus starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju uzņemšanai, 8. panta 3. punkta pirmās daļas e) apakšpunkta spēkā esamību.
- Šis secinājums tomēr ir noformulēts ar diviem nosacījumiem. No vienas puses, šī tiesību norma ir jāinterpretē tādējādi, ka tā ir piemērojama vienīgi gadījumos, kad faktiskie vai juridiskie elementi, kas saistīti ar starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēja situāciju, var būt tādi, kas atklāj, ka viņa uzvedība attaisno to, ka viņš tiek aizturēts, jo rada faktisku, attiecīgajā brīdī esošu un pietiekami nopietnu apdraudējumu attiecīgās dalībvalsts valsts drošībai vai sabiedriskajai kārtībai. No otras puses, to piemērojot, katrā konkrētā gadījumā ir jāievēro Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 6. pantā, lasot to kopā ar Romā 1950. gada 4. novembrī parakstītās Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 5. pantu, garantētās tiesības uz brīvību un drošību.

127 — Šī panta 6. punkts veicina administratīvo iestāžu izdoto aizturēšanas rīkojumu, kas paredzēts minētā panta 3. punktā, pārbaudes tiesā efektivitāti, pieprasot dalībvalstīm, lai tās šādā gadījumā starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējiem nodrošina bezmaksas juridisko palīdzību un pārstāvību.

- Iesniedzējtiesai tajā iesniegtās prasības robežās, ņemot vērā attiecīgos faktiskos un juridiskos elementus, ir jāpārbauda, vai aizturēšanas pasākums, kāds tiek aplūkots pamatlietā, varētu būt tāds, kas pamatojams ar aizturēšanas pamatu, kurš minēts tādējādi interpretētajā Direktīvas 2013/33 8. panta 3. punkta pirmās daļas e) apakšpunktā.